„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 22. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 9. ФЕБРУАРА 1892. ГОДИНА XXVII.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

ДА СЕ МИРИМО?

I.

Дакле „господа“ око „Браника“ заиста хоће да се мире, они желе слогу! Ко не верује, нека прочита уводни чланак у бр. 8. „Браника“. И пошто смо ми ту понуду узели врло олако, па смо на ту дугачку писанију одговорили у нашем 12. бр. кратком нотицом: „Браник и баба“ то нас у 15. бр. „Браника“ писац „—ђ—ћ.“ искасапио, да чисто не можемо да дођемо к себи.

И право нам је, вала; та како смо могли одговорити тако глупо, на онако „озбиљну“ понуду?! Па кад је већ до тога дошло, да се „господа“ око „Браника“ у збиљи хоће да мире, ред је, и пристојно је, да им на ту њихову понуду одговоримо.

Истина у први мах хтедосмо тај наш одговор да удесимо „испод линије“ — но у добар час приметисмо, да на „озбиљне“ ствари, треба озбиљно и одговорити.

Ево нас дакле на разговор.

Како желимо, по нашој најбољој могућности да будемо увек праведни, то ћемо понајпре констатовати, да се код „господе“ око „Браника“ јасно примећује неки окрет на боље. Они су, бар откад ми примисмо у руке управу „Заставе“, неким сувереним презиром исту игнорували, а за њезиног „барјактара“ не знађаху ни да је жив. Тек кад и кад га се малчице сетише у „Новом Времену“ и у „Српској Независности“ већ знате — онако по „браниклијски“. Па, ето, од избора за угарски сабор, често шиљу „Застави“ посланице у своме „Бранику“, па, ево, у четвртак директе проговорише и о њезином „барјактару“. Ко у томе не види напредак, тај би заиста морао бити слеп! Алал вам вера, „браниклијска господо“! Бре аферим!

*

Дакле **ми** нећемо слоге, коју **ви** заговарате; ми би вам то и признали, но, извините, некако је врло чудан начин, како ви ту слогу заговарате у вашим чланцима: „Чок јаша!“ „Црвен барјак од зелене свиле.“ „Сомбор и Нови Сад“. „86“. „Радикалски политички пустолови“ итд. Па, молимо вас, јесте ли ви икад коју поштену реч написали о радикалима? Није ли тако?

Но манимо се тога. Разговарајмо се овај пут сасма мирно и трезно.

Ви велите: „да би ми Срби и данас још доста могли учинити за ствар народну (молимо, ви сте ову реч подвукли), да је међу нама слоге, која подиже све што је добро и племенито (ове две речи сте опет ви подвукли), и да је љубави, која на делу до **самопрегора** (ово смо пак ми подвукли) може да се узвиси . . .“

Врло нам је мило, да смо после толико година опет бар у једној тачци сложни, јер ми те ваше речи од слова до слова потписујемо. Но, друго је питање, ко је крив, да смо у опште постали несложни и да се доцније никако сложити нисмо могли. Ми ћемо то питање у највећем миру да расправљамо.

*

Понајпре, радо ћемо вам признати, да се ми не можемо подичити, да смо за ово последњих 27 година врло много у одлучујућем правцу суделовали у нашој народној борби, изузев најпоследње године; но томе ми нисмо криви. Крив је Бог, који је тако одредио, да смо ми онда, кад је Милетић водио народну војску, били млади па због тога и не искусни, те није било на нама, да ми поведемо коло. Онда је било ваше царство. Па како ви свршисте ваше војство? Свршисте га тако, да сте данас „генерали“ без војске и пошто сте кроз године и године вашу војску презирали, омаловажавали, данас? — — Но, данас : хоћете да се мирите с том истом војском?!

„На овом свету само мена стална јест“ па томе и ми имаамо захвалити, што смо испливали на површину (па да знате баш против наше нашe воље). Постадосмо старији и искуснији и народ нас упознао, па нас поставио : на места, на којима се сада налазимо. Па ако то не верујете, кажите нам, молимо вас, како би ми били дошли на наша садања места против воље народне? Ми не знамо, како би то могућно било.

Но, манимо се и тога. Милетића затворише а доцније је вољом божијом морао да одступи. Ко је требао да уз вас, толике генерале, буде врховни заповедник народне војске? Ко други него Миша Полит? И Миши беше то врховно заповедништво и понуђено. Па? Наш Миша, тај љубимац народни, тражио је, да му народ плати за то пуних 70.000 фор. да се прими врховног војства!

Шта велите? Народни вођ тражи да му се плати за ввођство! А колико и шта је тражио Милетић, шта је тражио Јаша Томић, па на поослетку шта тражи данашњи барјактар „Заставе“? Па под таким приликама хтео јје Миша, хтели сте ви да народ и даље штује Мишу Полита и да га слуша? Од кууда би народ српски био могао да подмирии тако огромну своту — да купи Мишино родољубље? Народни вођ треба да поттпомаже свој народ целом својом и умном ии материјалном снагом — а ту се хтело обратно: народ да потпомаже свога вођу!! Па уз то мора се још знати, да је др. Миша Полит адвокат, који лако може да заслужи, што му је потребно за живвот!

*

Говоримо даље. Свидило се некој „господи“ да се мирре с владом мађарском и настаде посао око кикиндског програма.

Данас дигли сте на нас куку и мотику (само што вам је то оруђе изанђано, тупо) што смо се ми ових избора, као бајаги, мирили с владом — и ако је то пресна лаж! А онде, где је то била жива истина, где сте онда били? — — Завукосте се у мишије рупе. Сирома Миша Полит, био је уморан, морао се одрећи вођства! Ви мудро чекасте, шта ће народ. Ви, генерали, остависте војску, нека се сама ломи!

И кад прође ломљава, кад је народ загушио кикиндски програм, сам, без ваше помоћи — — ви, онда, опет се извукосте из својих рупа и хтедосте му опет бити вође. Је ли то могло, је ли то смело бити? Шта се ради у војсци са официром, који у најжешћој битци остави своје чете па бега? А шта би се тек учинило с генералом? Би ли тај официр, би ли тај генерал био натраг примљен у војску или би добио куршум у главу?

И место да увидесте вашу погрешку, место да се покајасте и покористе народноме суду, ви — пркосисте. Ви родисте „Браник“. **Ви** поцепасте народну војску у два табора. Ко је дакле творац несложе . . . Ми, или ви?

Па како ви и данас још мислите о „кикиндском програму“? Ево вам из „Браника“ ваших рођених речи:

„Ми смо се у своје доба изјавили **против** кикиндског програма поглавито због тога, што не осигурава политично биће српскога народа у државној администрацији. Но је ли кикиндски програм заслужио, да се против њега дизала она хајка, која се подигла?“

„Кикиндски програм оставља становиште бечкеречког програма са заокружењем жупанија на народном основу, па се задовољава са извађањем народнога закона и са осигурањем народно-црквене автономије. То је нешто што се даје бранити и побијати, ал никако није нешто ради чега је ваљало хајку подићи!“

„Ал према незгодним приликама нашега народа у овим крајевима, ми не би могли примити одговорност да српском народу намећемо наше мнење, а развитак ствари од доба кикиндскога програма, показао је, да би српски народ неизмерно боље стајао да се кикиндски програм остварио, него што данас стоји“.

Не убијају ли вас ове речи у главу. Ви сте, велите, били **против** кикиндског програма а **жалите** за њим. Је ли така политика, политика поштења? Па ко вам може да верује, кад једно мислите, друго зборите а треће радите?

Шта вреде онда ваше речи о пасивитету? Верујемо, да сте пасивни, јер морате бити пасивни, јер немате војске. А да ју имате, куда би ви нас одвели? И још се усуђујете, да нас онако нападате, као што то увек чините, од кад сте се од нас, од масе народа српског, одцепили!

*

Дошло време ломљаве с Германом. Па шта сте онда радили? Ваш вођ др. Миша Полит остао је спокојно и под Германом адвокат народних фондова, што је и данас под Георгијем, а ви хтедосте да пактирате с Германом, но он вас је одбио, загрмив вам: „подложите се! Кажите нам, још ма који случај у историји, да је народни **вођ** био у зависном положају према ономе, против којега је требао да поведе у бој свој народ?

Но, шта радисте ви даље под Германом? Ви посласте сабор г. 1885. кући — „да се Власи не сете“, а ви остадосте мирно и спокојно с Германом у саборском одбору! И опет сте једно мислили, друго говорили а треће радили!

*

И кад је народ себи нашао вођу, кад је свим срцем и свом душом прионуо уз тога вођу, ви сте и опет народу радили у пркос. Ви сте упели сву вашу снагу да тога вођу дотерате до очајања. Ни једно средство вам није било сувише прљаво и на поослетку латисте се — жениног писма. Па кад га гонисте као дивљу звер, кад му хтедосте узети поштење, што мора да је најсветије сваком човеку, а нехтедосте му дати за увреду сатисфакцију као људи и као јунаци, па кад му тако туристе нож у руке, јер другога излаза није било — онда назвасте „Заставу“ крвавом а њега „мучким“ убицом — и ако је очевидно, да Јаша Томић са оним маленим ножићем није могао да убије Мишу Димитријевића, него је тај нападач туђега поштења, тај јуначина, умро од страха!

Или зар није тако? Чујте шта вели кр. курија у својој пресуди: „**Оптуженик је био систематски** прогањан, његова егсистенција беше нападнута а осим тога његов **приватни живот повређен**“.

Задиру ли **поштени** људи у приватни живот својих политичких противника? Или ви сматрате да осуда нашега највишега суда није за вас меродавна — ви, адвокати и професори?!

Није ли Јаша конзеквентно ћутао на ваше нападаје, а ви непрестано забадасте? Ко је дакле ту стварао раздор и расцеп?

БУГАРСКО-ХРВАТСКИ ШОВИНИЗАМ.

У Ст. Србији и Мађедонији живе српски народ, тако и у Босни и Херцеговини. Али овај народ у свим овим земљама не ужива политичку слободу. Како му је и како га прогоне и муче о томе се увек писало и пише. Српски народ није никоме ништа ни скривио ни зла учинио, а ипак на његову душу сваљују му душмани тешки и смртни грех. Тај грех састоји се у томе, што српски народ љуби своје српско име и српски језик. С тога га муче и прогоне, с тога убијају несретне Србе и пале им домове. Код других народа све оне, који не љубе свој језик називају „издајицама“ и презиру их, а ти исти народи опет презиру Србе, јер љубе свој језик и отаџбину. У Босни и Херцеговини створили су Хрвате, да убију Српство и тамо се данас мора казивати, да су то хрватске земље, а школе, у којима се уче српска деца, уређене су у скроз хрватскоме духу — па ипак земаљски саветник, који седи око истог зеленог стола, за којим седи и министар Калај, госп. Милер јавно каже и пише, да у Босни и Херцеговини живе један народ, српски — и да говори једним, српским језиком. Заиста врло смешне ствари. Они исти људи, који признавају да у овим земљама живе српски народ, хоће да докажу, да саме земље нису српске.

Овако је и у Ст. Србији и Мађедонији. Бугари тамо и жаре и пале, разуме се, јер им турске власти иду на руку, јер им ове помажу. Бугари вичу на сва уста, да су оне земље бугарске, а то им потврђују и немачко-мађарске новине, дочим из Стамбула се смеју овој работи и трпе је, јер у Стамбулу ваљда мисле, да су ове земље бугарске, и ако знају врло добро да у тим, тобож бугарским, земљама живе српски народ. Лане написао је Целид-бег, **син данашњег министра унутрашњих дела Рифат-паше** „кратку историју о Мађедонији“, а Цевид-бег је један од највреднијих турских историка. Па шта он каже? Каже у чл. 12. да је у Мађедонији увек живео српски народ, од кад је Турска ову земљу добила, па да је у њој био и онда српски народ, кад је Турска освојила ову земљу од српског императора. Да је Краљевић Марко био српски јунак (стр. 444.) и да је овај јунак поштован у народу и од Срба и од Турака (стр. 465.) Ово каже син данашњег турског министра унутрашњих дела, који министар хоће по што по то, да преко Бугара докаже е у Мађедонији нема Срба. Заиста смешно и жалосно, јер је тешко и веровати, да се и овим срествима служе наши душмани, а да управо једним потезом пера, како они лудо мисле, збришу српски народ на овоме свету. Као да се живи народ убија политичним швиндловањем? Као да могу дипломатске доскочице забашурити овако велику истину.

Али, при крају двије речи и нама Србима. Хрвати раде, а раде и Бугари. Кад не могу да граде основу на истини, они је граде на лажима, да успеју у пропаганди. А ми? Ми као да се мало и бринемо, јер ето и ову турску историју није нико превео на српски, није нико о њој ни знао, док је није споменуо један Србин Мухамедове вере. Зар смемо пропуштати оваке ствари? Зар није ово велика добит, да одговоримо турским министрима а преко њих целој Европи: „ви се трудите, да силом, у пркос светој истини, докажете, како у Мађедонији не живе српски народ, а ваши **рођени** синови смеју вам се и довикују, да **лажете**“.

ИЗ БУГАРСКЕ.

Софија 29. јануара.

„Не, нису пуцали на Стамбулова“; овде је све мирно и задовољно, овде се господа министри не плаше за свој живот а полиција безбрижно спава. Да вам то и докажем, навешћу вам један пример, а да је истинит, позивам се на све стране путнике, који долазе у Бугарску и нека они кажу, је ли ово истина. Путник, кад ступи ногом на бугарско земљиште, мора у полицију, где га по два дебела сата испитивају: одакле је, чим се занима, шта ради, шта мисли радити у Бугарској, у коју варош иде, колико ће се тамо задржати и на поослетку, којим се путем мисли вратити. После овог испита, чим ступи на штацију железничку, да оде у Софију, мора дотичном полицајцу показати

све исправе, а кад дође у Софију, већ знаду за њ, да долази и чекају га, па ш њиме одмах у полицију, где се опет испитује. Путник мисли, да је слободан узме фијакер, да оде у гостионицу. Чим ступи у гостиону, кочијаш се мора одмах пријавити полицији, да је тога и тога одвезао у ту и ту гостиону, а гостиничар опет мора да узме на испит госта и да га између осталога пита: колико ће се задржати, па таки да и он одлети на полицију и да јави за госта. Није ни то доста. Гост сутра дан устане, а гостиничар га пита: где ће, код кога иде и т. д. — Дакле, као што видите, овде све мирно и спокојно. . . Слобода у правом смислу речи. А о пресвученим полицајима и не говорим. Свакоме странцу они опреде по једнога, па кад све ово узмете у обзир, ову и оваку полицију, онда тек можете појмити каково је стање у Бугарској, кад се поред свега тога пуца на министре а кривцима се никако у траг не улази. Рођени Бугари тако су огорчени на данашњу владу, да сам ја својим ушима слушао е би волели да опет Турчин влада. Несретни народ у слободи више трпи од бугарских тирана, него је у највећем ропству од Османлија. Промислите само, доста је да полиција сумња на кога, зовне га, па га стрпа у кола и ш њиме у другу варош, где га чекају батине. Породица уапшенога пита, где јој је домаћин, а полиција одговара: не бојте се, ми га чувамо! Па како с тим уапшеницима поступају?! Грозно! Стрпају их по 20 у једна уска кола, слична сандуку, где не могу ни сести, већ увек стајати на ногама, па их тако вуку по два и три дана. Опет вам кажем, да је овде све у некој грозној тишини. . . Народ је заплашен, али и огорчен. То виде и узурпатори, па чине све могуће да се одрже на влади. Ако мислите, да су Бугари из поштовања даровали пензију Батембергу, варате се. Официри су заклети душмани Фердинанда а има их добар део, који симпатише за Батемберга. Залуд Клементина, мати Фердинанда, дарива официрима коње и ђогате, залуд се новци просипљу, да се у највећем делу официра убије љубав према Русији . . . кад ће онако бити и мора бити, како северни колос хоће. Русија се у бугарске ствари ни најмање не меша, па ипак она успева, а све остале силе, које раде из петиних жила да одрже свој уплив, побраће трње. Русија се не меша, и с тога што се она не меша, што је Бугарској пустила слободне руке, у Бугарској је све гњило и наопако.

Стамбулов и Фердинанд морају да се селе. То и они виде, па по свој прилици да се мисле одлучити на последње средство — окушати бојну срећу. Одатле и она маневра бугарских узурпатора против Србије, одатле оно сејање мржње против српскога народа. Знају и разумеју, да би у случају рата бугарски народ окренуо пушчане цеви против узурпатора, па кушају с једне стране да га одушеве у мржњи против Срба а с друге, да у Србији убију углед рад. влади, јер знају да рад. влада ужива народно поверење и у оваким приликама, да би Бугари извукли батине. Да је овако и да су Бугари, изнашањем оних гадних и гнусних лажи преко Головина против г. Пашића, смерали на то, да оборе г. Пашића и у Србији изазову немир, види се и по владином бугарском листу „Маломе Веснику“, који излази у Пловдиву, а у којем се пише у броју од 1. фебруара: **„За вас браћо Срби, остаје само један пут да се спасете —: да отмете власт из руку анархисте Пашића, да обновите пријатељство с бугарском владом и да истерате из Србије бугарске емигранте!“**

Овоме коментара не треба!*) =

*) Требало би да ово проуче опозиционалне новине у Србији, као и овамо господа око „Браника“, који заслепљени партијским страстима, иду, у овој прљавој мисији, на руку Бугарима. Ур. „Заст.“

Поглед по свету.

— **„Pester Lloyd“ има у броју од уторника овај допис из Беча: „Данас сам посетио једног одличног младочешког посланика, да се информишем, како ће се Младочеси држати према јучерањем закључку старочешких посланика. Из нашега разговора овлаштен сам да Вам саопштим ово: „Старо-чешка прокламација сећа ме, рече посланик, на познате речи: Caesar, morituri te salntant. Старо-Чеси придржавају своје мандате поглавито из разлога, што респектују вољу Монарха, који жели, да се чешко-немачко поравнање у сваком случају спроведе. То је просто политичка удица, кад Старо-Чеси народу причају, како се променуло држање конзервативних великих поседника. Јавна је тајна, да у овом случају имамо посла са простим сплеткарењем младога принца Шварценберга, који би хтео да у Чешкој игра сличну улогу као некада гроф Хенрик Клам-Мартинец, па хоће да осигура привреност Старо-Чеха тиме, што ће се својим једномишљеницима да уступа начело, да се владин предлог о ограничењу појединих срезова по народностима имаде сматрати као једна целина и да се у сабору према томе поступа; но ако Старо-Чеси хогу бити премамљени за целину те једне концесије, учиниће судбоносну погрешку, која ће се љуто осветити старо-чешкој странци. Наша странка просто игнорише то настојање велике господе. Савез Старо-Чеха са феудалним племством може да се бори против нас, влада може да нас истисне из царевинског већа, и да настоји са свима срествима како би ослабила нашу позицију у Чешкој, но ми се непредајемо. Ми нећемо отступити ни по коју цену од наше борбе против садањег предлога за поравнање. Ми ћемо и даље одлучно устати, да се призна чешко државно право и да се очува јединство краљевине Чешке. Ако би Немци захтевали, да се поравнање мора примити, ми ћемо ту њихову жељу осујетити најрадикалнијом политиком опструкције. Ми нећемо ни то дозволити, да Чеси и у чешком сабору остану у такој подређеној улови, као у царском већу, у којему ћемо остати само тако дуго, док народ не буде боље спремљен за пасивну опозицију, и док будемо држали за потребно, да отворено и слободно изјављујемо наше тегобе са парламентарне трибине.“ (Дакле, највећи родољуби чешки кажу, да тај у потпуном смислу речи политички зрео и сабрани народ, још није потпуно спремљен за пасивну опозицију, а српски „велеуми“ држе да кад они у своме органу наштампају, да се треба држати пасивне опозиције, а у том погледу нису радили апсолутно ништа — да је то врло мудар и изведив закључак. Уред. „Заст.“) „Ми ћемо и даље захтевати, да се оствари потпуна автономија и финанцијска земља чешке круне а исто, да се изведе народна равноправност и у погледу унутрашњег званичног језика. Остајући ми на либералном становишту нећемо ни пошто сметати слободном развитку немачког народа, шта више ми смо увек спремни, да гласамо за закон, који би био удешен, да сачува културне и привредне интересе народних мањина. Са Немцима ми ћемо, да се изравнамо тек онда, кад они покажу добру вољу, да с нама живе у миру, као једнаки са једнакима, као слободни са слободнима. Но, садање тачке поравнања не ћемо никада признати, ми смо уверени, да се то поравнање неће никада извести, ма како били попустљиви Старочеси и феудално племство.“**

ПРЕДЛОГ

за уредбу о умировљењу стално намештених чиновника код народно-црквених митрополитских и епархијских власти, професора српске православне богословије, српских православних гимназија у Срем. Карловцима и у Новом Саду, професора српских вероисповедних учитељских школа и учитеља и учитељица српских вероисповедних виших девојачких школа и о мировинском фонду за те чиновнике и особе учитељског звања.

ГЛАВА I.

Општа опредељења.

§. 1. Стално намештени чиновници код митрополитских народно-црквених и епархијских власти, професори српске православне богословије, српских православних гимназија у Срем. Карловцима и у Новом Саду, професори српских вероисповедних учитељских школа, учитељи и учитељице српских виших девојачких школа, могу, ако су потпуно задовољили уветима прописанима у овој уредби, захтевати, за себе, своју удовицу и сирочад или мировину или васпитну припомоћ из основанога, овом уредбом, фонда.

§. 2. Мировину или отправнину наведеним у §. 1. чиновницима, професврима, учитељима и учитељицама, удовицама чиновника, професора и учитеља, и васпитну припомоћ њиховој сирочади одређује на образложени предлог њихове претпостављене власти саборски одбор по овој уредби.

§. 3. Као мерило за одређење мировине или отправнине служи:

а.) број година службе.

б.) величина последњих урачунивих берива.

§. 4. У године службе рачуна се у опште непрекидно служење код једне од у §. 1. наведених власти или завода, почињући од дана, кад је ко у службу ступио. То исказује сваки званичним декретом или сведоџбом од своје претпостављене власти.

Учитељима горе наведених завода рачуна се код одмеривања мировине и оно време, које су након потпуног оспособљења као наместни учитељи непрекидно у служби провели.

У случају, да се који српски народни вероисповедни учитељ или учитељица постави за учитеља или учитељицу на који од у §. 1. наведених наставних завода или звања, урачунавају му се године службе проведене у учитељском звању, ако за све те године припадајуће пристојбе накнадно уплати. §§. 30. тачка а.) и 34. и 35. ове уредбе.

§. 5. Код урачуњивања континуитета службе не сматра се иста прекинутом:

б.) у стању суспензије пробављено време, ако је после довршене истраге дотични невиним проглашен,

б.) на допусту пробављено време од једне године.

в.) време, које је ко провео као расположив услед преустројства дотичног звања или завода.

У стању мира за тим преко једне године на допусту или у стању расположивости без фактичног службовања пробављено време не може се урачунати у године службовања.

§. 6. Код установљења мировине имају се поред редовне сталне плате, коју је уживао дотични чиновник, професор, учитељ и учитељица у последњој години, урачунати још и сви пето-, односно десетогодишњи доплатци.

Напротив пак особни доплатци, станарина, паушал за путовање, накнада за огрев и остали разни припатци не могу се при установљењу мировине у рачун узети.

Изузимају се ипак допунидбени (особни) доплатци, који су у допуну пређашње више плате побирани, те се оваки доплатци имаду при установљењу мировине у рачун узети.

§. 7. Право на мировину или отправнину губи онај:

а.) који се својевољно одрекне службе;

б.) који самовластно напусти своју службу, па је ни онда не наступи, кад га претпостављена власт позове на то под претњом, да ће службу изгубити;

в.) који је због каквог кажњивог дела осуђен на губитак службе, или је тај губитак законска последица скопчана с таковим осуђењем;

г.) који се дисциплинарним путем отпусти из службе;

д.) који се исели из аустро-угарске монархије у страну државу;

е.) који је починио такво дело, ради којега би био отпуштен из службе, а не може се против њега ни казнено ни дисциплинарно поступати за то, што се је сам убио, или што је побегао, или ма из каквога другога разлога; но у таковим случајевима треба да надлежна дисциплинарна власт изрече: да би био дотичник из службе отпуштен.

У случајевима набројеним у тачкама в.) г.) д.) има се већ одмерена и у течај стављена мировина обуставити.

Ако се отпуст истом онда изрече, кад је већ дозвољена, опскрба удовици или сирочади, тада има стечепо праве ових остати нетакнуто.

ГЛАВА II.

О обскрби чиновника, професора, учитеља и учитељица, те удова и сирочади чиновника, професора и учитеља.

§. 8. Сваки чиновник, професор, учитељ и учитељица може у овим случајевима мировину захтевати:

а.) ако због телесне или душевне мане постане сасвим неспособан да врши своју службу;

б.) ако је 65. годину живота навршио;

в.) ако је чиновник провео 40, а професор, учитељ и учитељица 30 година непрекидно у служби;

г.) ако је ко услед преустројства дотичног звања или завода постао излишан и не би му се могло дати, дотадашњем положају и последњим суставним беривима, одговарајуће место.

§. 9. Мировину добија само онај, који је навршио 10 година службе, и то: за тих првих десет навршених година добија 40% од својих последњих урачунивих берива, а за сваку даљу годину уз тих 40% повишава се са 20%, а код професора, учитеља и учитељица са 3% од њихових последњих урачунивих берива тако, да након навршених 40 односно 30 година добија као мировину своју потпуну редовну плату.

§. 10. Ко није навршио десет година службе, а наступи које од услова набројених у §. 8. тачки а.) б.) и г.), може захтевати коначну отправнину, која ће једанпут за увек изнашати за време службовања до укључне пет година једногодишњу, а преко пет година до десет година службовања двогодишњу последњу урачуниву редовну плату.

Као изузетак може добити сталну припомоћ, пре него што наврши 10 година службе онај, који би умно оболео, пао у велику болест, ослепио, или друкчије у вршењу или услед вршења своје званичне дужности пао у таку болест, због које не може више обављати свога звања.

У том случају може му се највише једна трећина уживане редовне плате у име сталне припомоћи издавати.

§. 11. Који је због телесне или душевне махне неспособним постао, да даље врши своју службу, дужан је своју молбу за умировљење својој претпостављеној власти поднети. Она испитује његову неспособност преко комисије састављене из једног свог заступника, из једног у јавној служби намештеног физика, и једног градујираног лечника. Умировљење се одређује стално или привремено.

§. 12. Мировине и сталне припомоћи исплаћују се месечно у напред уз опрезе, које ће саборски одбор установити наредбеним путем.

§. 13. Ко има право на мировину, може у место исте узети једаред за свагда отправнину онолику, колика му је мировина, која му припада за две године, али мора сведоџбом у јавној служби намештеног лечника доказати, да је потпуно здрав.

Ако је такав умировљеник ожењен, обвезан је поднети и приволу своје супруге.

§. 14. Особа, која је своју мировину отправнином заменила, не може више ни под којим условом захтевати мировину, пак ни у том случају, ако би вољна била примљену отправнину повратити; те и ако би изнова намештена била, не може јој се урачунати оно службовно време, за које је време мировину своју откупила, ни у случају поновљеног умировљења.

§. 15. Исплаћивање мировине осим у §. 7. означених случајева престаје:

а.) смрћу умировљенога;

б.) кад умировљеник изнова у активну службу ступи;

в.) кад се привремено умировљени, пошто је узрок привременог умировљења престао, противи ступити поново у службу.

§ 16. Право на мировину имају после смрти чиновника, професора и учитеља она удовица, која је са својим супругом за време његовог активног службовања или пре тога у брак ступила, а на васпитну припомоћ деца, у таквом браку рођена.

(Свршиће се.)

Вести из народа.*)

— **Из Баноштра,** пишу нам 3. о. м. да тамо месари продају нездраво месо, па и ако су се за то грађани тужили надлежним властима, да се ове не мичу, а да томе једном стану на пут у интересу народног здравља. Тако кад је био тужен месар Вилхелм Грумбах, да продаје нездраво месо, јер да убија болесне волове, кр. кот. област осудила га је на глобу од самих 5 ф., пошто је тужба била и доказана, па наравно пустила је и даље месара . . . да тера стари занат. У месецу октобру позове Лаза Теодоровић Палка Шимунића, да му прекоље вола, који је био болестан. Али пре него ће га преклати, одоше у биртију да се напију; у то дође жена Лазина и рече им, да је во цркао а они брзо полетеше, искасапише вола и продадоше га по 26 н. килу — а пошто је овде месо по 44 н. — наравно, да је ова снижена цена свакоме јасна била, само није властима! Кад су се неки пријавили тужбом лекару, овај одврати: „не плаћате ме, да ја свакоме волу под реп подвирим.“ Заиста, красан одговор! Још нам пишу из истог места, како је на почетку шк. године добило опћ. поглаварство потребне шк. књиге за ученике, за које су учитељи и учитељице наплатиле дотичне свотице од деце и предале општ. бележнику г. Павловићу, а после хтела власт да зе исте пороби дечије родитеље. . . док се г. бележник није сетио, да је он примио новац. Заборавио, ко бајаге и, кад тако каже, онда сви верујемо.

— **Из Илока** нам пишу дне 3. о. м., да се 2. о. м. вратио из Митровице г. Арсенић, где је као оптуженик стајао пред судом. Суд је изрекао осуду и г. Арсенића прогласио невиним. Ова праведна судска осуда учинила је на цело грађанство изванредан утисак, па му изађоше његови пријатељи јуче на двадесет кола и с бандом на сусрет у Шид. Свечано га дочекаше и допратише у Илок до његова стана, а весељу и одушевљеном клицању не би краја.

— **Из Војке** нам пишу на три јерарха: „Чујем да се у 8. бр. „Браника“ јавља, како је на избору победио поп Мита и остао изабран за старијег пароха. Да видимо! У овај се избор ми нисмо мешали. Ако је Мита Љубиша пре избора лармао, он се опет и показао, јер се с протом пољубио на дан избора. То је све а то се зове, да је лепо полизао што је . . . . . па ипак и ако се ми нисмо мешали, поп Митини кортеши трчали су на све стране, да се неби избор осујетио. Чланови српске општине његови су наполичари, а тек још многи други. Код нас велике задруге а земље мало — па треба гласати за поп Миту, иначе он ће им земљу одузети. За тим је поп Мита дао „реверс“ „да нетражи станарине да му се плаћа“ пошто немамо парохијалног стана. Као што видите масне речи — па дођоше и масна дела, да ће заклати вола и 12 акова вина поклонити ако га изаберу. И тако је он успео. Један се део задобио „земљом,“ други „реверсом“ а трећи „месом и вином“ — али да је он изабран из поштовања, како би хтео „Браник,“ извиниће, јер је то проста обмана. Оволико за сада а о учитељу и неким дописима, проговорићемо првом приликом.

— **Из Шајкашке** нам пишу: Из овога краја никад весела гласа, као да се сам Бог расрдио на нас. Зар није било доста патње и невоље! Србину је ваљда суђено, да за сваку тековину своју пролије

*) Извини ће нас наши дописници, али смо приморани да уведемо ову рубрику, јер нам непрестано стижу са свих страна дописи, да не знамо управо шта ћемо с њима, пошто је простор листа мален, а сви хоће, да им задовољимо. Ми ћемо дакле учинити што можемо, скраћиваћемо их и доносити у суштини. Уредн.

и крв и сузу, и већ кад му дође комад до уста, ето ти опет невоље и беде невидовне. Хоћу да рекнем коју о нашим ритовима.

Шајкашки су ритови грдна рана наша. Колико ли је новаца — драгоценог новца — однео и Дунав и Тиса? Колико ли је улизица владиних појело народне муке? Та сетимо се само Николића и других изелица. До сад су ритови били мамац за гладне и жедне; до сад су кортеши ритове исписивали на својим заставама, кад су кортешовали за владине људе, но сад се хоће нешто друго од ритова, наиме, хоће да их каналишу. Но ко то хоће? Гладнице из света. Некакав Генеш (развуци уста кад му име прочиташ) Густи иде од села до села, врбује потписе, да се рит каналише. — Има већ 24 године како су ритови наши на врби свирала, и до сад се нико не потужи ни захте, да треба каналисати, него сад, кад је већ у изгледу, да ће скоро прећи у руке појединих, сад би неки и неки да направе мало ситних новаца и да опет буде рит у туђим рукама једно 20 година.

Браћо Шајкаши! Не дајте се варати и вући за нос од којекаквих сумњивих људи, који су дошли међу нас да скину с нас кошуљу, него им покажите врата; то они заслужују.

— **Из Србобрана** пишу нам 4. фебруара: Тужна вест, да је умр'о дични и честити Ника Грујић, потресла је до дна душе сваког поштеног Србина. И заиста, ко год је познавао покојника и слушао о његовим лепим врлинама, ко год је слушао његове језгровите говоре, ко је читао његове разборите чланке, и када помислимо, какав је усталац био Ника за народна права, те се сетимо, шта Срби, шта срп. нар. рад. странка у Ники губи, е онда . . . онда сваком поштеном и правом Србину мора се срце заплакати за тако великим губитком. Па ето, на жалост, на срамоту целога Српства нађе се „Браник", да се баци гадном клеветом, да је пок. Ника био под маском слободоумља уважен, но да је у последње време изгубио свако поверење. О кукавни створови! Па зар не знате јадни и заслепљени Срби, да сви ви, што год вас је око вашег прљавог „Бранника", не вредите ни за мали прст пок. Нике! А док вам је Ника аргатовао — био је добар! Пфуј!

Овамо је стигла срп. нар. дружина у прошли уторак, те је у суботу почела преставама. С овом дружином потпуно смо задовољни, јер су сви глумци на свом месту. Док уграбим времена рећи ћу коју више.

— **Из Чуруга** пишу нам 4. фебруара: У недељу, на благовести, приређен је овде занатлијски бал, који је од стране занатлија лепо посећен био, само је жалити, што овом приликом не видесмо на окупу сву браћу занатлије, ал као да је ту кривица, што нису били сви ни извештени. Истина Бог, овде, што се друштвених прилика тиче, стојимо ми Срби врло далеко од других сретнијих општина. Тога вечера пало је лепих здравица, пало је и речи о удружењу Срба занатлија, којих овде има лепи број, с тога би ову ствар требало живо покренути и на томе радити, да се што пре и оствари. (И ми вам, драга браћо, препоручујемо ову заиста лепу замисао! Уредн. „Заст.") Вселеље трајало је, по српскоме обичају до зоре — а што је свакоме било мило гледати јесте, да су се наше Српкиње и Српкињице најрадије у коло ватале, јер их српске игре највише одушевљавају, а не као неки што се на жалост, заносе за чардашима и другим несрпским играма.

— **Из Сакуле** пишу нам на Сретеније: Овде се догодио грозан случај. Овдашњи становник, Немац Ханонг одлазећи у госте својима у Сент Хуберту, остави код куће жену са малим дететом. Жена оде у вече, да донесе сламе за кађење фуруне а остави само у соби мало дете у колевци. Несрећом паде слама на жену, упали се и затрпа је. Она се отимала и сирота викала за помоћ, али помоћи од никуда, тек у јутро дође јој свекар и види кућу отворену, у колевци мртво дете, које се у плачу удавило, бива притисло мараму на уста. Сироти старац видевши овај грозан призор удари у плач и поче тражити мајку. Дођоше комшије и приметише да је оборена слама, почну сламу разметати и нађу под њом жену скоро мртву, сву изгребену по лицу и рукама како се бранила и отимала, да изађе на поље. Сироту однесоше у собу и ту је живила до 9 сати у вече и умре у најгрознијим мукама. Ужасно!

✝

НИКИ ГРУЈИЋУ.

Дух слободе сузе рони,
Што му синци нагло гину;
Сузе су му дичан спомен
Сваком српском врлом сину . .

Ој, са смрћу твојом Нико
Уцвељен је Србин сваки,
И душа га љуто боле
Што ј' све мање Срба таки.

У ненаду тог' удеса
Сваки од нас вечност моли:
Да поштеди таке синке
Српском роду, српској школи.

Узвишеној мисли твојој
Нека вечносэт маха даде,
Да се њоме э за рад крепи
Узданица наташе наде!

ђ. Михајловић.

Господину Сими Паићу

власнику и одговорномом уреднику „Новог Времена"

у у Земуну.

Зар ви не осећате како је то недостојно једног новинарара, који хоће да буде поштен, борити се против својега политичког противникика — лажју?

У Вашем листсту донели сте ту не давна нотицу, да можете са сведоцима доказати, да сам ја ја са др. Јоцом Грујићем у његовом стану у имао ноћне састанке. Ја сам се тој пресној лажи смејао и ћутао. Ја и не знам где станује г. др. Грујић и нисам био никада код њега; а да сам био, не би се стидио казати, пошто сам ја слободан грађанин и могу да идем куд ми је воља, па не требам давати рачуна о томе никкоме а најмање вама и вашим дописницима.

Но сад, у бр. 11. вашега листа донели сте још крупнијуу **лаж.**

Кад сазнадосте из „Заставе" да сам био у Београду, приликом дебате у нар. скупштини о проогонству краљице Наталије, а ви измислисте и написасте ово:

„Осетивши да ссу радикали у запари приликом дебате о проогонству краљичином, отишао је г. Крунослаав у Београд и примивши и уговоривши са радцикалском владом, да му се даје месечно 300 динара — словом три стотине динара —, започео је у 18. бр. бранити радикале и њиховуу владу и то тако ниско и подло, да се човек мора згадити на онако писање и бранење. Свом жестином напада сада и на Ранка Тајсића и Димитрија Катића и остале радикале, који су осудили владу због онаког прогонства.

Ако хоће г. Крруослав, нека само каже, па ћемо му казати, у који је дан, сахат, где и у каквом новцу примио своју плату".

Ово је од речии до речи **безобразна лаж.** Дед, изнесите, у који дан, сахат, где и у каквом новцу сам примио ту тобожну „плату" (но то ћете морати доказати и пред судом) — — а ја ћу вама нешто казати што ви не знате. Ја сам онда био и у Земуну, а зашто сам се баш онда кренуо из Новог Сада на пут, то зна врло добро земуунска а и београдска полиција, па ако вас то интересује, можете то тамо дознати.

Ви велите, да ја „подло", „ниско" и „нитковски" пишем о патријарху. Прво и прво, од куда ви знате да баш ја пишем о патријарху? ал друго, кад је „подло", „ниско" и „нитковски", кад се пише о некоме истина и кад се и ако „оштро" критикују нечија јавна, свему народу позната дела — — шта је онда, кад неко пише очите лажи и гнусне подвале?

Ви мене зовете „светском протувом," који сам српски народни посланик и мерник, којега је за такога дипломисала кр. хрв. слав. далм. земаљска влада, па главни редактор највећега овостранога српскога листа — а молим вас, шта сте онда ви?

Ви мене увредити не можете, јер нисте достојни за то — па ја се, ево, сад последњи пут обазирем на ваше недостојне бљувотине.

У Новоме Саду, 8. фебруара 1892.

Стеван Јовић.

Вести из места и са стране.

Протест против т. зв. „јединственог статута." И црквн. школска општина у Опови протестовала је на Сретеније, у ванредној својој скупштини, против т. зв. јединственог статута. Предлог изнео је вредни српски родољубиви трговац Јов. Н. Матић а прихваћен је са свима гласовима, против гласа пароха г. Стеве Вишњацког. Живила свесна браћа! А шта раде друге наше општине?

— И црквн. шк. скупштина у **Баваништу** протестовала је једногласно против тога злосретнога „јединственога статута". Мало по мало, па ипак се наш свет миче. Требало би живље; живили Баваништани!

† **Др. Блаж Лорковић.** 18. о. м. умр'о је у Загребу др. Блаж Лорковић, свеучилишни професор, прави члан југ. академије и т. д. Покојник је у народу, ради свог поштеног карактера био уважен. Ово је велики губитак не само за хрв. опозицију, него за цели хрв. народ. Лака му црна земља!

† **Јефта Мунчић,** познат и под именом „Кир Јефта", који је био 60 година звонар у овд. саборној цркви, па је од неколико година прешао у овдашњи убоги дом, умр'о је 7. о. м. у 92-гој години. Био је ваљан Србин, па и штедљив, пошто чујемо, да је оставио уз сву своју малу плату, леп иметак, ког је, како се говори, наменуо добротворним целима. Вечни му покој души!

„Браник" и „Наше Доба." „Наше Доба" доноси у бр. 11. ову нотицу: „Један новосадски лист јављајући о смрти покојног Нике Грујића, завршује: „Као јаван борац умео је под маском слободоумља наћи некад јака ослона. Доцније изгуби свако поверење." Зар тако пишу о упокојенима људи, који имају срца и душе, а то само за то, што покојник није њихове партаје! De mortuis nil nisi bene, рекоше незнабошци, а зар ми хришћани, у 19. веку да смо лошији од њих? Тако могу чинити само мале душе." Ето, то веле „Бранику" наши најумеренији конзервативци!!

Народни фонд. Мисао коју смо изнели у прошлом нашем броју, канда ће да напредује. Од г. Душана Крнајског, вредног Србина у Будимпешти добисмо 10 фор. и наменисмо их реченој цели. Дароваше: Г.г. Милутин Стојановић, Милош Зарић по 1 ф. Трифа Михајловић 60 н. Арон Ковачевић пекар, Душан Крнајски, Миша Милић, Сава Ковачевић, Мита Жакић, Стеван Вукомановић, Пера Папић, Милош Бранчић и Душан Илијевић сви по 50 н. Ђока Николић 40 н. Паја Путник обућар 30 н. Драгутин Угарковић 30 н. Добривој Милетић 30 н. Тодор Вученовић 30 н. Иван Паић 20 нов. Милан Варба 10 н. и од општег Српства 1 ф. Свега 10 Нека је забележено да су ово сви фризерски помоћници, осим једног-два. Нека је овој вредној Србадији овим путем хвала — српска хвала! Наше срце пламти од одушевљења, кад видимо и чујемо каква се дична Србадија однеговала у центру мађарске власти. „Напред, браћо, у име бога, само нек' је слога!"

Новац је уложен у овдашњу „задругу за међусобно помагање и штедњу."

„Obzor" и радикална „Застава". Чудан је сват тај „Obzor". Он вели: да би „Застава" хтела бити „радикална", „демократичка", „социјалистичка" и т. д. а кад тамо пише о краљици Наталији, да она није знала бити краљица, јер да њезино васпитање није било удешено за краљевски престо; да није умела да расуди животне интересе државе, која ју пригрлила, њу, једну обичну Кечко, на своје груди. . .

Разумемо ми, да вас то боле, љубазни наши „пријатељи" око „Obzora", као што то боле и вашу рођену браћу око „Бранника".

Ви сте сви радо хтели доказивати свету какав су „грозни баук" ти српски радикали. Па, ето, несреће једне, они се заузимљу за углед и интересе краљевског престола! Нема дакле из баука ништа — на велику жалост вашу!

Да би „Застава" хтела бити и радикална и демократска" — то је смешно; та она ни не може друго бити, пошто је народ српски радикалан и демократичан, а она је народни а не деоничарски орган.

Но да она хоће да буде „социјалистична" или што је код вас исто „анархична" — то она није никад хтела бити, па није никад ни била; то сте јој само хтели подметнути ви и ваша браћа.

А да се демократизам врло добро слаже са пажњом у погледу сјаја престола, имате доказа и у демократској Румунији, у којој по уставу не сме и не може бити племства, исто као у Србији. Не знате ли ви ништа о ствари са румунским престолонаследником Фердинандом и гђцом Хеленом Вакареску?! А, знате, међу нама речено, та госпођица је истог рода као и краљица Наталија, а што се васпитања тиче . . . но, о томе ћемо да ћутимо.

Разумете ли то, ви академски васпитани људи око „Obzora?!"

Главна скупштина болничке задруге новосадске трг. омладине, држаће се 16. (28.) фебр. о.г. у 2 сата по подне у згради српске осн. средње школе.

Главна скупштина болничке задруге тргов. омладике у Панчеву, држаће се 16. (28.) фебр. о г. у 2 сата по подне у малој мађистратској дворани.

Беседе са игранком. Срп. црквн. пев. друштво у **Черевићу** приређује на 12. фебруара беседу са игранком. Чист приход намењен је за набавку друштвене заставе.

— Срби грађани беловарски приређују беседу с игранком на дан 13. (25.) фебруара у гостиони код „Круне". Из наклоности учествоваће: срп. пев. друштво загребачко; срп. црквн. пев. збор беловарски и вој. глазба домаће пуковн. број 16. Почетак у 8 сати. Улазница од особе 1 фор., од породице 2 ф. **чист приход намењен је на увећање фонда српске школе беловарске.** Програм забаве осим што је врло леп и обилан, за већу похвалу и скроз је српски. Ми се радујемо милој браћи нашој на лепом српском подузећу, па им од свега срца желимо добар успех. Живила наша мила браћа!

— Добров. ватрогасно друштво у **Кореници** приређује у четвртак 13. забаву с игранком. Улазница 50 н. Чист приход намењен је друштвеној благајни.

— Прва срп. занатл. задруга у **Руми** приредила је, уз суделовање румског срп. пев. друштва на 2. фебр. Беседу с игранком.

— Вуковарско срп. пев. друштво „Јавор" у **Вуковару** приређује забаву с игранком дне 10. фебр. у позоришној згради. Улазница од особе 1 фор., од породице 2 фор. Почетак у 8 сати у вече.

☛ **Уз данашњи број нашега листа иде додатак.**

Трговина.

Нови Сад, 8. фебруара. — Рад на нашој пијаци слабо напредује. Цене се такође не мењају. Продавало се: Пшеница 10 ф. Кукуруз 5 ф. Зоб 5 фор. 60 н. Јечам 5 ф. 70 н. Наполица 9 ф. Све од 100 килограма.

На осталим пијацама продавало се:
Теоци 6—20 ф. по ком.
Свињи дебели 38—39 ф.
Свињи млади 35—37 ф.
Маст 50 фор. (са буретом).
Сланина 50 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта, 8. фебруара. Поред приличне воље за куповање и сталне тенденције пшеница је продавана у разној каквоћи: од 10 ф. 40—95 нов. Све на три месеца. Закључивано је: Пшеница за пролеће 10 ф. 55 н. Пшеница за јесен 9 ф. 40 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 50 н. Зоб за пролеће 6 ф. 01 н. Репица за август-септембар 13 ф. 30 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи

од 8. фебруара.

Дукати — — — — — — — —	5·58
Наполеондори — — — — — — —	9·37
Немачка марка — — — — — —	57·90
Лондон — — — — — — — —	118.25

Новије вести.

Париз. Целокупно министарство дало је оставку због тога, што је остало у мањини, са 102 гласа приликом дебате у парламенту ради црквене политике. Председник Карно није се још изјавио у погледу те оставке и замолио је министре да и даље воде послове.

Београд. Друштво за унапређење руске трговине у Петрограду, ком је председник гроф Игњатијев, изаслало је Јуркијевића, народно-привредног писца да проучи српске трговачке односе. Он је поднео предлог, да се у Србији устроји више трговачких консулата, у Београду да се устроји трговачка банка и за српске земаљске производе, да се отвори руска граница.

Букурешт. Код избора за сенат изабрани су у првом изборништву 42 присталице владине и 9 од опозиције, а треба ће 9 ужих избора. У другом изборништву изабрано је 39 присталица владиних, 5 од опозиције и 1 независњак. Потребна су 4 ужа избора. По томе ће имати влада и у сенату огромну већину.

Лондон. Парламенат примио је законски предлог о ирској локалној самоуправи.

Беч. Цислитански сабори сазвани су за 3. март по рим.

Београд. Пошто је опозиција сумњала о коректној употреби диспозицијоног фонда, изаслао је финанцијски одбор, на молбу владину, комисију да прегледа рачуне. У ту комисију ушао је и либерални посланик Живановић, па је известио скупштину, да су рачуни у најбољем реду.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

Будимпешта, 8. фебруара. Давна пре него што ће се отворити седница беху коридори парламента напуњени са посланицима. У ½11 сахати диже се министар председник Сапари и умоли председника по старости, нека заузме председничко место. Чанади изјављује, да он не иде у Будим, па се због тога не прима председништва. Мадарас, од крајне левице, преузимље председништво, аплаудиран од својих једномишљеника. Моли шесторицу најмлађих посланика, нека заузму бележничка места. После тога очитује Мадарас да сабор може бити отворен само под тробојном заставом. Пошто за последњих година није одржан закон нада се, да ће министар председник дати гаранцију, да ће се закон одржати пошто ће иначе прекинути своје функције и неће одвести посланике, да саслушају прочитање престоног говора. Министар-председник одговара, да се сабор већ од 25 година овамо отвара према уобичајеним церемонијама. Ако би се починила каква незаконитост имаће о томе, да одлучује новоконституисани сабор, а влада прима одговорност. Мадарас на то силази са председничке столице, а министар-председник очитује, да би сада био најстарији посланик Кираљ, али пошто је он болестан заузима председничко место Јаничари, који чита допис министра-председника, према ком ће Њ. Величанство отворити сабор у понедеоник у подне.

Дописница уредништва.

Г. Д. К. Будимпешта. Одушевљено се радујемо. Због ужасно нагомиланог материјала изаће допис тек у уторак или у среду. Срдачно вам поздравље!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 6. број

„СТРАЖИЛОВА“

са овом садржином:

Мајци. Песма др. Ј. Илијћа. — Песма Лазанскога. Приповеда П. Жељски. (Наставак.) — Вјерина љубав. Роман И. А. Гончарова. (Наставак.) — Просветни идејал данашњег доба. Од Тих. Остојића. — О луксузу. Од др. Ђ. Дере. — У Латинима. Од Марка Цара. (Наставак.) — Српско народно позориште. — П. Адамов. (Са ликом.) — Књижевни прикази. — Читуља.

---

63 ✝

Ојађеним и ожалошћеним срцем јављам свима сродницима, пријатељима и знанцима, да ми је непрежаљени супруг

МИХАЈЛО ГЕОРГИЈЕВИЋ

ЛЕЧНИК

дана 25. јануара о. г у 72. години свога живота, после кратког боловања у вечност преселио.

Тело милог покојника опојано је у овомесној парохијалној св. цркви и сахрањено 26. о. м. у 2 сата после подне.

Једно овом приликом изјављујем своју благодарност месним паросима г Аћиму Анастасијевићу, г. Паји Новаковићу и пароху г. Владимиру Обрадовићу из Мале Вашице који су својим чинодејствовањем тужну свечаност увеличали: и најпосле хвала нека је свему поштованом нашем општинству који ме својим многобројним учешћем тугу и бол ублажише.

У Шиду, дне 1. фебруара 1892.

Јулиана Георгијевић.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Потписани захваљују се на последњој указаној почасти покојнице

ЈОЗЕФИНЕ ПЕТРОВИЋ

која се 9. фебруара у 10 сахата у вече после кратког свог боловања у вечност преселила, а 11. фебруара матери земљи предата.

Захваљујемо г.г. чиновницима петроварадинске имовне општине, г. Рукавини, Штелцеру, Горшетићу, Колеру и лугарском особљу шуме Моровићке који су покојници последњом почашћу венцем сандук њен украсили, захваљујући се корпорацијама чиновника: сл. кр. котарској области Шид, петроварадинској имовној општини, управним општинама Шид, Адашевци, Грк, Кузмин, Јамина и Липовац који последњу почаст саучешћем својим при погребу покојнице учинише; даље свима пријатељима и пријатељицама који су покојници последњу почаст указали одпративши је до вечне куће. Исто тако захваљујемо свима пријатељима и пријатељицама, који чувши жалосну вест на највећем губитку нашем, изразише своје саучешће брзојавно.

Франц Мартин отац, Лазар Петровић супруг, Јулијана Рус сестра, Станко Петровић свекар, Павле Салцман, Јелена Салцман, Адам Салцман, Јулијана Петровић деца, Тима Рашић, Јоца Баин, шогори, Софија Рашић, Марија Баин, Јулијана удова Павлас, шогорице.

ОГЛАСИ.

Више заступника

такође и женскиње биће одмах примљене код једног великог отправништва. Ово заступство добро се награђује и може га се свако примити и споредно обављати, а будући нема конкуренције сигуран је успех у послу. Препоруке нека се упућују **„Export“ restante Prag, Hauptpost**

44 2—3

ПАДАВИЦА

грчеви, неуралгија, лече се савршено на до сада јединствен начин; у хиљаду случајева опробано. Лечи се писмено. Треба припослати опис болести и марке за одговор. Атресирати ваља:

Office Sanitas

57. Boulevard de Strasbourg

519 **PARIS.** 18—30

---

45 **ОГЛАС.** 2—3

Од стране подписаног председништва правосл. црквене општине, расписује се на дан 16. (28.) марта 1892. у 11 сати пре подне јавна дражба, у сврху изведења поправака на цркви у Чортановци.

Укупни грађевни трошкови прорачунани су на 2726 фор. 30 нов. а. вр.

Положити се имајућа 5% жаобина износи 136 фор. у готовом или у вредносним папирима,

Добро запечаћене, са биљегом од 50 нов. провиђене и горе наведеном жаобином обложене понуде писане по образцу, којег сваки нудиоц, код подписаног председништва добити може, имају се на дан расправе до горе установљеног времена предати. Трошковник и грађевни увети могу се код подписаног председништва увудити.

Председништво црквене општине.

У Чортановци 25. јануара 1892.

Председник:

Драгутин Красојевић.

Гвожђарска и шпецерајска трговина

Милеве удове Илић

У СТ. ПАЗОВИ

62 1—1

потребује једног вештог гвожђарског помоћника, који је у обадве струке вичан има првенство.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

К. МАТИЋА

У НОВОМЕ САДУ

потребује два старија спомоћника, који су вешти продавци. У оферту нека сваки јави кад може ступити. 50 3—3

ПАМУКА, ШПЕЦЕРАЈА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

З. АРОНА ЈОАНОВИЋА

У ВРШЦУ

51 3—3

потребује једног млађег доброг помоћника и два шегрта. Ступити могу одмах.

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ИГЊАТА Д. ЈОВАНОВИЋА

У ЗЕМУНУ

55 2—2

потребује помоћника, вични српском, мађарском и немачком говору, имају првенство.

Шпецерајска и мешовита трговина

САВЕ пл. ХРЊАКОВИЋА

У ТИТЕЛУ

59 2—3

потребује једног шегрта који одмах може ступити.

ЈЕДАН МЛАЂИ СПОМОЋНИК

спецерајске струке који говори српски, немачки и мађарски биће примљен, даље се тражи један шегрт на три године са костом, станом и оделом. Упитати се у администрацији „Заставе.“ 42 3—3

НОВОСАЗИДАНА

КУЋА

састојећа се из четир собе, две кујне, предсобља, шпајза и тавана, заокружена са читавим јутром баште, лежи на планинском друму, врло здрав ваздух и добра планинска вода, не далеко од жељезничког моста, продаје се из слободне руке или се даје под закуп.

Ближе извешће код властнице

54 2—2 **Удове ЛАЛИЋ,**

у Митровици

ДО ЗЛАТНОГ БУНАРА.

ВЕЛИКИ ЛОКАЛ ЗА ИЗДАВАЊЕ.

у Сенти на главном месту на пијаци а у кући Павла Вујића где је од више година постојала шпецерајска трговина М. Синегра синова, може се одмах или од 24. априла о. г. имати. Уз локал има подрум и писарница. Исти локал може се и за гвожђарску радњу препоручити. — Обратити се ваља на куће газду

57 2—3 **ПАВЛА ВУЈИЋА**

у Сенти.

ПРЕПАРАТИ ЗА ОПОРАВЉАЊЕ

ГЛАВНОГ ШТАБНОГ ЛЕКАРА

ДР. МИЛЕРА

зготовљени по лечничком пропису и са добрим успехом употребљено и препоручено за лечење против **слабости у старијих и млађих, тајних болести, нервног растројства, болова у кичменој мождини, дрхтавице у рукама и ногама.** Ови препарати за опорављање дају телу пређашњу млађу живост и гипкост. Особито је добро и окрепљавајуће средство **против живчане слабости и импотенције.** — Цена је са тачним лекарским упуством 3 ф. 10 н. а поштом за 25 н. више. — Прави препарати добијају се само у **St. Georgs-Apotheke, Wien, V., Wimmergasse 33.** — камо се и писмене поруке упућују. 614 3—10

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ

импотенција, лече се уз дискрецију и сигурно. Лечи се писмено. Треба припослати опис болести и марке за одговор. Атресирати ваља:

Office Sanitas

57. Boulevard de Strasbourg

520 **PARIS.** 18—30

Поштанске марке,

дописнице из Србије, Бугарске, Црне Горе и са истока, купује сваку количину, а по највишој цени, такође купује старе новце и друге старине.

A. WEISZ,

Briefmarken und Antiquitätenhandlung,

BUDAPEST

12 **koronaherczeg utcza 7.** 9—10

БОЛУЈЕТЕ ЛИ

од гихта, реуме, од нервозности целог тела, неуралгије, ишијаса, оскудице у крви (anemie), нервозности стомака, главобоље, узетости, од неспавања, крстобоље, болова у кичменој мождини, то иштите илустровану књижицу преко **галвано-електромагнетично делујуће**

ТРЉАЈУЋЕ СПРАВЕ

(Frottir-Apparat)

која је одликована почасном дипломом и златном медаљом у Келну, Велсу и Стутгарту, а у Аустро-Угарској почаствована ц. и кр. искључивом повластицом.

Ова књижица даће сваком тачна објашњења прекоделотворности, а уједно и упутство како се успева са овом трљајућом справом. Цена је овој трљајућој справи **12 фор.** Илустроване књижице са употребом иду гратис и франко, а могу се добити у творници проналазача:

450 **Th. Biermanns,** 22—26

Electrotechniker

Wien I., Schulerstrasse Nr. 18.

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

598 9—

Беч, 1873. колајна за заслуге	Будапешта 1885. велика поч. диплома.	Загреб 1891. велика поч. диплома
Осек 1889. поч. диплома.	Н. Паланка 1887. златна колајна	Поч. диплома у Лондону 1878.

ЈОСИФ ЧИК

цар. и кр. искључ. привил.

ПРВА СРЕМСКА ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛ. КРЕЧА ТВОРНИЦА У БЕОЧИНУ.

ЦЕНТРАЛНИ БИРО И СТОВАРИШТЕ:

Будимпешта V., Rudolfsquai 8.

препоручује пошт. грађевинарима и архитектима, предузимачима, поседницима, председницима политичких и црквн. општина као и осталој пошт. публици своје сопствене производе од

ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛИЧКОГ КРЕЧА

који се увек у подједнакој изврсној квалитету лиферује. 15 4 38

Ценовници и објашњења шаљу се радо на захтевање.

Париз 1876. бронзана колајна	Кечкемет 1872. сребрна колајна	Нови Сад 1875. златна колајна	Сегедин 1878. колајна за заслуге	Трст 1883. златна колајна

АМЕРИКАНСКЕ ЛОЗЕ

Riparia portalis

49 може се добити код 2—3

ВЛАСТЕЛИНСТВА У КАМЕНИЦИ

по 12 ф. 1000 ком.

Најбоље је трљајуће средство против **прозеба, костобоље, севања у костима, главобоље, боље у бедрима и леђи** и т. д. **РИХТЕРОВ**

Pain-Expeller — са ленгером

Ово приповнато средство, које је ево од 20 и више година у многим породицама као кућевни и ублажавајући лек познато, добија се у боцама по 40 и 70 новч. у скоро свакој апотеци. — Будући се овом леку подражава, то да се добије **прави** треба при куповању искати само:

Pain-Expeller — са ленгером.

574

СРЕДСТВО ПРОТИВ ИНФЛУЕНЦЕ

КОЊАК

Salignak & Cie

СРЕДСТВО ПРОТИВ ИНФЛУЕНЦЕ

Основано 1807. — са деоничком главницом од 7,000 000 — одликован 1867. г. са великом златном колајном. — 1891. на међународној изложби у Бечу за јела, са **почасном дипломом.**

Препоручује се исти коњак који је ванредне каквоће. Као специјалитет препоручен од медецинских акторитета:

„МЕДЕЦИНСКИ КОЊАК.“

Стовариште је у Нов. Саду код г. **Јована Бемз.**

Главно заступство и стовариште за Аустро-Угарску

61 код 1—5

СРЕДСТВО ПРОТИВ ИНФЛУЕНЦЕ **Heinrich Mendl & Co.** СРЕДСТВО ПРОТИВ ИНФЛУЕНЦЕ

Importeure von Thee & Rum

Wien, I. Schotterring 32.

КВИЗДОВ

Средство за косу против болести и испадања косе. — 1 боца 50 новч.

Коњак са гвожђем дијететско средство за малокрвне и за опорављање. — 1 боца 1 ф. 40 н.

Помада од лука средство за рашћење косе. — 1 тегла 80 н.

Зејтин од рибље јетре (Dorschleberthran) 1 боца по 70, 1 ф. 20 н.

Фластер против жуљева 1 кутија 35 и 75 н.

Францбрантвајн 1 боца 85 н.

Тинктура против жуљева и брадавица 1 боца 35 н.

Сок од боквице против кашља и назеба код деце. 1 боца 35 нов.

Дневно се разашиље кроз главну пошту

Kreisapotheke Kornenburg bei Wien.

Franz Joh. Kwizda,

k. u. k. öster. und königl. rumän. Hoflieferant,

Korneuburg. 15

СПРИТ ОД БОРОВИНЕ.

Најбоље и најуспешније средство за чишћење ваздуха и десинфекцију за станове, диван и непромењен шумски мирис који се у собе унаша особито добро у овом времену, где су разне заразљиве болести као инфлуенца и т. д. на дневном реду.

Исти мирис зготовљава се под надзором лечничким у водном лечилишту Егенбергу код Граца.

Цена 1 бочици 60 новч. — 1 кутија са 3 боце 1 ф. 80 н. — Стовариште у Новоме Саду код Јосефа Вајса, оптикера. — Иначе се поруке упућују: **Direction d Wasserheilanstalt Eggenberg b. Graz.** 40 2—4

---

60 1—

Додатак „Заставе“ к броју 22.

„БРАНИКУ“ И ЊЕГОВОМ САТРУДНИКУ

на трабуњања му о општини новосадској.

И опет не да ђаво мира некаквом беспосленом лажи-дописнику „Браниковом“, него га носи на танак лед. Направио човек забринуто лице, па премишља и лупа своју промуђурну ћупицу о томе, како ће новосадска српска црквена општина пропасти; како су радикали распикуће, јер није шала, задужили преко крова црквену општину; тутори им не полажу рачуне ни после тринаест месеци; скупштинари и одборници поделили земљу општинску међу собом (баш су зликовци); доводе општину често у неприлику, те мора да се задужује; скупштине не држе у прописано време, него два и пет месеци касније; па сад хоће и оно мало интелигентне контроле (сирота контрола!) да скину с врата, те да увуку у скупштину само своје људе, како би у марту месецу могли брилирати „светлим делима пред необавештеним светом.“

Даље нам тај беспосличар доказује штампаним рачунима општинским из година 1882., 1883. и 1884. да је пређашња општинска управа збиља и смањила општински дуг, ма да је зидала салашку школу (међу нама буди речено, и онај, који је правио ту школу, а још више онај, ко је примио, заслужују по 25 батина, тако је то ваљана работа), правила скамије и ограду око саборне цркве. Па поред свега тога — вели тај беспосличар — дуг је општински износио 1885. год. 7302 фор. 65 новч., 1886. год. 6628 фор. 42 нов., а крајем 1887. год. 6825 фор. 07 новч., 1888. год. 7264 фор. 80 новч. а 1889. год. 8510 фор. 39 нов. Чим је пак прешла управа у руке „тако званих“ радикала, порастао је дуг општински на 17.010 фор. 89 новч.

„А ако би поверовали вестима, које нам долазе са позданих страна — вели дописник у свом посланију „Бранику“ — да је општина позајмила год. 1891. из једне фундације 12.000 фор. (као да он то није могао чути у самој скупштини, кад се о томе јавно говорило!), а с друге стране знамо, да општина још дугује народним фондовима 10.000 ф. (гле, како се то он опсетио, да општина још и сад дугује народним фондовима 10.000 фор. а да шта је онда са оним првим наводима, да је дуг општински износио крајем оне и оне године толико и толико, кад су „тамо они“ били на управи, т. ј. „такозвана интелигентна контрола“?), онда видимо, да дуг за 1891. год. износи на 22.000 фор.

Кад се тако на цифрама опажа и онда назадак, кад су увећани приходи, онда се види, да ови људи (ту разуме такозване радикале) нису дорасли да воде општинске послове и да је њихово пословање од грдне штете по ову општину, коју они упропашћују и уназађују.“ (види „Браник“ бр. 10. о. год.)

То су речи тог беспосленог лажи-дописника „Браниковог.“ До душе на први поглед могао би човек и поверовати, јер ту су цифре, али свакојако нам је жао, што не можемо жмурећки да примимо дописникове тврдње; остављамо поштованој публици „Браниковој“, да се „наслаждава“ тим лепим буњкуришом. Ми ћемо бити тако слободни, да баш из оних година, које дописник наводи, прочитамо ставке о дуговима општинским, резултат ће бити мало друкчији, е ал шта можемо, нисмо ми криви, нисмо ми склапали рачуне, а нисмо с опроштењем ни правили оне пирамидалне зајмове, које случајно општина мора вратити.

У овом цењеном листу већ је једном приликом било мало говора о новосадској црквеној општини; држали смо да ће оно бити доста, јер је паметном човеку и комарац музика ал бадава, хоће човек да рекне, и не помишљајући, да ли су му речи истините, но, та он хоће само да направи мало ларме, но не помишља, да ли ће му то испасти за руком.

Па кад је већ тако у моди, да се општинске ствари износе на вашар — а баш господа око „Браника“ најмање би требало да подадиру општинске ствари, — то се и ми латисмо тога неблагодарног посла, да неписменом дописнику „Браниковом“ изнесемо мало „општинска посла“ на јавност, само не ћемо ни покушавати да клеветамо и омаловажавамо, него ћемо изнети пред свет голу истину, о којој се свако уверити може, јер нигде нећемо употребити „канда“ и „можда“, него ћемо казати све како је било. Коме ни то није доста, ено му општинских књига, стоје отворене сваки дан од 8—12 пре и од 3—5 сати после подне у општинској писарници, но онда ћемо уједно умолити сваког појединог, да на јавност изнесе праву истину, не обзирући се на то, да ли ће истина некога ударити по прстима.

Узећемо лажи-вређу дописникову, па ћемо лаж по лаж да му вратимо из ње.

Дописник у „Бранику“ вели, да су радикали „показали сада (о избору једне трећине скупштинске) први пут, да хоће да врше један чин, који је законом прописан, иначе смо — вели — навикли били, да слушамо како обилазе закон где год могу.“

На ово можемо одговорити оном народном: „Трла баба лан да је прође дан,“ јер у рескрипту стоји, да се сваке две године бира по једна трећина скупштинара и „такозвани“ радикали сад *први пут* склапају бирачку листу (до сад је то радио честити и нигда незаборављени Коста Продановић, негда благајник и егзекутор општински); први пут обавља избор радикални одбор црквене општине; први пут је сад дошао црквени одбор у положај, да врши рескриптуалио наређење у §. 19., где стоји, да се избор има извршити у месецу јануару. То је бар јасно. Но ми питамо тог промуђуркастог дописника, каква је то логика кад радикали сад први пут врше неки посао, како суђу га до сад у опште и могли вршити, кад нису били у том положају.

Но да није урадио црквени одбор, као што је урадио, онда би у оном допису стојало: „Ето, сад имамо плаћене чиновнике, па опет не може да се обави избор једне трећине скупштинске на време; баш право по радикалски!“ — Тако би пискарао беспослени дописник, но дебели му образ допушта, да и онда трабуља којешта, кад црквени одбор врши једино своју дужност, а бог зна шта би одбору рекла и виша власт, у којој седи и бивши скупштинар: такозвани др. Илија Вучетић!

Држим да је та једна лаж достојно враћена натраг.

Сад ћемо да извадимо из лажи-вреће другу лаж.

Ова је нешто врло тешка; није шала, стало је у њу скоро пет стотиина ланаца земље, а новосадски су ланци по 2500□°.

Пише у допису,, како се у она блажена времена (кад су на управи били такозвани интелигентни контролори) издавала земља општинска од три до три године на јавној дражби, а данашња управа издаје „испод руке коме хоће, колико хоће и по што хоће старатељ.“

Јесте, у она стара времена издавала се земља под закуп на три године и то *једном* закупнику по читаве комаде од стотину и више ланаца, под условом, да се увек извесни део остави под угар и разуме се, да се закупнина плаћа на време. Тако је бар писано у уговору, а ево како се радило. Угар се није никад остављала по уговору, закупнина се никад није плаћала на време, та чак и данашња „такозвана“ радикална управа општинска морала је тако рећи псећим зубима да ишчупа закупнину од закупника из старих блажених времена, и на тај начин је долазила општина не често, него редовно у новчане неприлике, те онда да одговори својим дужностима, морала је да прави зајмове и да на то плаћа интерес. Тим поводом потрошило се неки пут и оно, што припада једној ил другој фундацији, којом општина рукује.

Међу нама буди речено, али ове последње речи баш су из самога „Браника,“ и истините су од прве до последње, разумме се у овом реду, како смо их поређали.

Одбор је црквени често долазио у положај, да доноси решења у погледу закупника, да их опомиње на плаћање закупнине, но међу тим закупници се слабо обзирали на *опомене*, већ су редовно дуговали општини без камате. а одбор је црквени на сваки *узајмљени новац* плаћао камату, јер у заводу не дају новац без камата. А да је заиста морао одбор често да иште од „Задрууге“ новаца, може посведочити сам бивши председник др. Станојевић, који је морао на меницу да диже зајам за црквену општину, ма да по речима дописниковим беше увек ред и законитост у општини.

Нова управа, да би отклонила вечите дефиците из општинске благајне, поклони сву своју пажњу општинској земљи, која је најсигурнији и најплоднији извор општинских доходака. Одмах је најмљен инжинир да испарцелира општинску земљу на мале комаде, да би се на тај начин дала прилика свакоме, да узме под закуп општинске земље од саме општине, по цену, каква приличи и која се може постићи, а не да мање имућни људи узимају земљу под закуп од великих закупника, који општини плаћају по ланцу највише 23 фор. а од сиротиње узимају по 40 фор.

О том новом начину издавања општинске земље под закуп било је врло много говора и у одбору црквеном и у скупштини; „такозваним интелигентним контролорима“ није никако годило, да се земља комада и даје непосредно људима раденицима под закуп, радили су и ногама и рукама против парцелирања и у скупштини и на сокаку; имамо доказа, да су одвраћали људе, да не иду на лицитацију, покушавали су дакле свашта, само да би осујетили парцелирање. Бадава се њима доказивало и говорило, не ће они ни да чују за општински интерес; па ево и сад, кад је већ цела ствар доведена у ред, хоће на силу бога да докажу, како то не ваља, сигурно само за то, што су то спровели радикали.

Зна дописник, кад је решено, да се парцелира земља, зна кад је премерена, та зна и кад је план поднет скупштини, па се опет прави глупав и вели, да је само начуо, да је општинска земља испарцелирана.

И шта је било са земљом? Издата је појединим људма по неколико фор. скупље по ланцу, него што се пре плаћало, а под условом, да сваки закупник у име капаре даде 5 фор. по ланцу, половину закупнине у мају месецу а остатак *пре* него што дигне усев и однесе кући. Дописник хотимице изврће истину, те вели, да закупници „обично“ плате кад скину рану, (суди глупак по ономе, како је некад било) а међу тим радикална је општинска управа завела ред, да ни један закупник не може ни однети усев са земље, док не покаже општинском одацији правоваљану признаницу, да је платио закупнину. Шта више, удешено је и за случај града да општина не штетује, али ни закупници. Како је пак то све удешено, може се лако дознати у самој општинској писарници, јер би било сувише много, да се опширно пише о целој тој ствари.

Дописник спомиње, да је управа начинила око двадесет ланаца земље више, но из прорачуна се то не види. То је, с опроштењем, лаж, пресна лаж. У општинској писарници, па и на салашу, има лепо израђен план општинске земље главни и парцеларни, који је коштао 219 фор. (а не као што су „такозвани интелигентни контролори“ дали на пенцеру копирати план од пре Христа, и за то платили око 200 фор.), па ће се свако уверити, колико има земље општина новосадска, ено му рачуна, из којих се види, колико се земље издаје под закуп, ено општинског благајника, који ће сваком драговољно казати, колико је до сад ушло новаца од општинске земље, и то без процеса, а стара је управа увек имала са сваким процес, да је чак и новој управи оставила у наслеђе неке, као што смо већ споменули.

Далеко би нас одвело, кад би дописнику оном доказивали, како је то капитална глупост: издати земљу под закуп под условом, да се оставља угар, а угар се не оставља. Далеко би нас одвело, да из свију записника вадимо оне случајеве, кад је одбор имао посла са закупницима; била би то прилична књига. Далеко би нас одвело, кад би доказивали — јер немамо коме — да свака наша црквена општина треба да има добро израђен план својих земаља, а не као што је новосадска имала пре неку годину један дроњак папира, за који је платила скупе новце.

Какав је дакле грех згрешила садашња управа, што је испарцелирала општинску земљу? Је ли то грех, што је нашим вредним ратарима створила могућност, да им у цепу остане сваке године по неколико форината, јер сад они јефтиније добивају земљу него пре? Је ли то грех? Је ли даље и то грех, што је нова управа створила могућност, да општинска благајна сваке године добије по неколико више по ланцу закупнине?

Мислимо, да не треба више доказивати, да је овај начин издавања земље под закуп много бољи и за општину и за саме ратаре, али ћемо сад беспосленом дописнику да разјаснимо, за што нема сувишка, или за што он не може да види сувишак.

Овде ћемо онако на дохват да докажемо из књига, како се стара „интелигентна“ управа постарала, да нова радикална управа и поред најбоље воље и умења, не може још да искаже сувишак у општинској благајни; изнећемо из књига све старе забајаћене грехе „такозваних интелигентних контролора“, које су морали да плате необавештени и неуки радикали.

Чим је дошао на управу данашњи одбор црквени, одмах је послао бурунтију фишкал народних фондова, да црквена општина плати народним фондовима старе, које камате, које затезне камате, неких 825 фор. иначе ће се општини отказати и главно од 10.000 фор. које дугује народним фондовима. (То је један мали дуг, који се случајно украо дописниковом бистром погледу, па га није ни уврстио у свој допис.) Пређашња интелигентна и разборита господа заборавила да плате горњу маленкост; сигурно нису доспели, да плате, јер су морали да надгледају, како се прави ограда око саборне цркве. Та је ограда постала читав споменик, јер кад год се у „Бранику“ пише о старој општинској управи и о златним временима некадањим, одмах се спомене и та гвоздена ограда. Но међу тим као да би много приличније било, да је црква само мало украшена, ма и не било гвоздене ограде око ње, јер овако изгледа, Боже прости, као „гвоздена кола, а дрвени коњи“.

Даље је нова управа морала да исплати српској „Задрузи“ у месту меницу од 3062 фор. 72 новч., коју нису исплатили „такозвани интелигентни контролори“, по свој прилици од силна посла, јер се „правиле скамије“. И те скамије, што су направљене пре толико и толико година, играју чудну улогу, и оне су дрвени споменик некадање славе наших старих, опробаних бораца и родољуба. Чудо како нису у безброј својих „подвига“ за народ уврстили и пљувонице, јер оне су мало новије од скамија.

Стари, опробани родољуби заборавили, да осигурају општини фундацију Јуле Радоњићке, те је радикални црквени одбор морао да изда из општинске благајне 2708 фор. 97 новч. и да купи кућу Дражићкину, иначе би пропало општини преко хиљаду форината. Наследници Дражићкини требали су да плате општини 1200 фор. као легат, па бар да су камату плаћали, опет би општина добила оно, што јој по опоруци припада, али нехатни наследници не само да нису плаћали општини камату, него нису плаћали ни државну порезу. Но и то није све. Наши велеуми нису ни загледали, да се увере о томе, да ли је општина сасвим осигурана својим потраживањем. Ерар је тужио нехатне платише, и онда се тек увидело, да је ерар интабулиран на првом месту, те дај вуци и натежи, да се спасе, што се још може спасти. Међу тим велеумна господа вршила су тестаменат горње фундаторке бар с једне стране, плаћали су из општинске благајне, што се појала литургија покојници по њеном наређењу.

Још су радикали морали да плате 638 фор. 66 новч. у име еквивалента и варошких трошкова из година 1888. и 1889. „Интелигентни контролори“ заборавили да плате ту маленкост, имали су много посла, надгледали су нову салашку школу и гледали својим рођеним очима, како се у исту умеђу стари прозори и врата са „беле лађе“. И та салашка школа брилира у њиховоме споменику, јер, знате, то је тековина.

Даље су радикали морали да плате учитељима накнадноога деценала за 1885., 6., 7., 8. и 9. годину 374 фор. 96 новч. О том гадном процесу између општине и учитеља могла би се написати читава књига, у коју би се и то морало убележити, како су господа велеуми ишли у Пешту о свом, хоћу рећи о општинском трошку, да израде код министарства, да учитељи не добију оно, што им припада, но најпосле ипак је морала општина да плати тим људма и да се задужи.

Радикални је одбор морао да плати наследне пристојбе из год. 1886. маленкост од 750 фор. и на то камате и глобе 376 фор. 88 новч. И ту су маленкост заборавити „интелигенти контролори“ да плате, јер су морали надгледати, како се „праве нови прозори на општинском убогом дому“. И ти прозори морају да се уврсте у споменик интелигентним и разборитим контролорина, само не знамо, колико то има година или од каквог су дрвета, јер прозори ти збиља не ваљају, и ако су нови, онда је то највећа глупост и дрскост разметати се лажима пред необавештеним светом.

Даље су радикали морали да плате 329 фор. 47 новч. за план о дозиђивању код општинске једне куће. И та је маленкост зачета у сретно доба блаженопочивше управе, па је чудним случајем запала у буџак, те је данашња управа морала да плати.

Још су морали радикали да плате неке ситне рачуне у своти од 380 фор., што су заостали из година 1887. до краја 1889. Од силне ревности и то је остало неплаћено.

Платили су радикали и заостали еквиваленат из год. 1883. на Миланковићеву земљу у своти од 83 фор. 95 новч.

И најпосле платили су радикали ситницу од 2521 фор. 08 новч. саборских трошкова и верозаконског приноса, што се потезало од лета господњег 1885. до нове управе. Одмах ћемо овде додати, да је за 1890. и 1891. годину већ исплаћено све што треба народним фондовима.

Држимо, да је овај низ доста велик, а мислимо, да уједно и одговара на оно глупаво питање, за што нема сувишка у рачунима. Да богме, да не може бити, кад је из раније састарано, да се онемогући сваки напредак у материјалном погледу.

Но стара управа не само да није платила горње своте, а требало је да је платила, него је оставила неке куће општинске у тако јадном стању, да је нови одбор морао одмах да оправља и да улаже повеће своте у оправку и набавку потребног материјала. Тако је потрошио на кућу бр. 40. 546 фор. 60 новч. Зар би се морало на једну кућу потрошити толика грдна свота, да се пазило и надгледало како треба и оправљало где треба.

Потрошено је даље 410 фор. 50 новч. на кућу бр. 864. а на кућу бр. 38. потрошено је 493 фор. 21 новч.

Те цифре јасно казују, какав је ред владао за време старе управе; но немојте мислити, поштовани читаоци, да су интелигентни људи ти седили иначе скрштених руку, док су били на управи. Боже сачувај! Као што сами пишу и износе пред цео свет на вашар, како су назидали школу на „Маломе Јарку“, направили скамије, нове прозоре на убогом дому, а ми додајемо још и пљуваонице, у које би могли сви отпљунути на сав рад њихов. Но то још није све. Та они ником не ће да кажу, *како су своме љубљеноме председнику и врућем родољубу такозваном дру Илији Вучетићу спремили господски стан о општинском трошку, а је ли он нашао и најмању зачкољицу у стану, они су стрлимке брже боље то скоро позлатили.* Ту не треба никакве оправке: али још на једној кући не треба оправке, а то је она, где је седела гђа Трифковићка. *Њој су, знате, за љубав почупали нова врата и прозоре, па су преустројили по најновијем укусу,* а није чудо, кућа је на главној пијаци, па треба да импонује свакоме. Него том су приликом насели, а у мало није и општина, јер кад је све било удешено по ћуди бити имајуће укућанке, она не хтеде потписати уговор, *те дај тражи кирајџију,* иначе би кућа остала празна.

Нова управа, хтела не хтела, мора признати, да су та два стана оправљена и онако, како не би ни требало.

Но кад све своте саставимо у једну, и оне, што су издате за неплаћене рачуне, и оне, што су се морале издати на оправке, излази, да је нова управа исплатила старих велеумних грехова у своти од тричавих 13.000 фор.

Ето ти дописниче где је сувишак, упропастили га твоји „такозвани интелигентни контролори“ са својим несавесним руковањем и неконтролисањем. Држимо да је нова управа доста учинила, а кад се узме, да она није направила дуга ни колико црно испод нокта, онда је то и сувише покварено и трулo срце и плеснив мозак у човека, који може да подмеће новој управи несавесност и неспособност.

И ту лаж можемо дакле дописнику бацити у лице.

Међу осталим лажима стоји и та, да су неки одборници и скупштинари поделили земљу међу собом; но кад исти дописник зна за општинске рачуне и толико трабуња о несавесној управи радикалној, што не изнесе на јавност имена тих одборника и скупштинара, који су поделили општинску земљу. Ова лаж дописникова по свој прилици треба да је увод другој лажи, како ће одбор црквени кроз кратко време поделити међу својим људма сву имаовину општинску, та да како би друкчије могли господа око

„Браника“ доказати, да смо ми рушисвет, социјалисте, комунисте и анархисте и све на свету, само не добри Срби. Таких је флоскула већ више било у „Бранику,“ а биће их и од сад; на част му!

Него знате ли поштовани читаоци, за што неће лажи-дописник да изнесе на јавност имена тих одборника и скупштинара, који су „поделили“ међу собом царевину? За то, што би морао (?) уједно додати, да је овај и онај члан одбора или скупштине, узео под закуп општинске земље под условима, који важе за све закупнике. А зар је то забрањено? Зар неко само за то не сме узети под закуп општинске земље, што је скупштинар или одборник? Та то се тако радило и пре и нико се не нађе, да приговори н. пр. Браћи М. Поповићима, како они могу држати сву општинску земљу и седети у скупштини. То је више него глупо, што дописник избаци онако у ветар. Но ако дописник држи, да је црквеној општини нането ма и најмање штете, што су неки скупштинари и одборници узели под закуп земље, ено му више власти па нека тужи; нека спасе општину од пропасти, па ће се на јефтин начин прославити.

Што пак вели дописник, да сиротиња нема никакве вајде од испарцелиране општинске земље, и то лаже, јер сиротиња добија јефтиније земљу него пре, а општина добија неколико фор. по ланцу више. Него ко нема вајде? Немају вајде велики закупници, препродавци, то признајемо, и дописник мора бити да је с те стране и поднукан, да избаци ону глупарију.

Цео овај одговор изгледа мало несрећен, но није чудо, она лаж у „Бранику“ написана је онако на дохват, па морамо да идемо у стопу за сметењаком и лажовом, да му лаж по лаж вратимо у лице, а лажи су тако провидљиве, да их не би требао ни да прими ни један српски лист, е али шта ћеш, „Браник“ хоће мало да кортешује пред избор; него и та му није упалила, судећи бар по томе, што ни један од чувене и разборите господе не дође на избор. Да, јест, они су у *пасивитету*.

До сад што смо одговорили, држимо, да смо у свему побили наводе дописникове, а сад хајдемо даље, да истерамо до краја.

Дописник се боји, да општина долази у новчану неприлику с тога, што закупници бајаги не плаћају уредно закупнину.

То је пресна лаж, и ево вам довикујемо господине (а ви ћете већ казати тамо онима) да радикална управа за ово две године *није узајмила ни новчића* ни у једном заводу, него је осим оних гадних рачуна, што их је морала исплатити за друге, *уштедила и уложила у задругу 4000 фор.* а међу тим до сад још није био ни један једини случај, да је општина кубурила, текући су рачуни одмах исплаћени, чим се поднесу, плату добијају уредно сви чиновници и послужитељи.

Дописник вели, да се не сме узајмити новаца из фундација без одобрења више власти; то је истина, и то једина, коју је лажи-дописник навео, али он зна врло добро, — само не ће да зна — да онај дуг од 12.090 фор. за који је он начуо, нису узајмили радикали ни данашња управа, него је тај дуг узајмљен под старом управом, а ево на који начин. Узмимо случај да нема у општинској благајни новаца, као што је то у зао час бивало врло често под старом управом; треба новаца, треба издати плату чиновницима и послужитељима; шта да се ради? Општина има под својом управом разне фундације, па дај узајмљуј из ове нешто, из оне нешто, те се тим газдовањем дотле дотерало, да су скоро све фундације биле рукодаваоци према општини; трошило се неглёдуш, не обзирући се на то је ли тај новац одређен на иконостас или на штакете око порте. Разуме се да су и рачуни били збркани, те нова управа, видећи, да не може тако брзо те све дугове исплатити, науми да заведе бар бољи ред у рачуновођењу, те изиште дозволу од своје главне скупштине, да може *наслеђене* општинске дугове из разних фондова спојити у један. Слупштина је то одобрила и сад црквена општина дугује само једној фундацији. Држимо да то није никаква погрешка, што је спроведена конверзија општинских дугова, које су поправили „такозвани интелигентни и разборити људи,“ а да ли су они у своје време искали дозволу од више власти, да могу општину увалити у дуг, то изволте њих питати, или још најбоље себе, јер и ви ћете бити један од „такозваних.“ Не тиче се радикалне управе, да ли је искана онда дозвола од више власти, но то вам само напомињемо, да је данашња управа збиља наумила да отплати све дугове општинске а уједно да очува неокрњен иметак. Држимо да ни виша власт не може и не ће имати ништа против тога, што ће управа новосадске српске црквене општине — ма да су у њој радикали у огромној већини — гледати свим могућим начинима, да опрости црквену општину немила дуга од преко 20.000 фор. који су направили стари опробани, интелигентни солидни елементи, а по свој прилици не за то, што су били мудри и савесни, него баш за то, што су били скроз *несавесни*.

И ту смо лаж вратили дописнику, а сад да пређемо на онај салаш.

Дописник вели, да је некоме пало на памет да зида салаш итд. А за што је општина подигла салаш за Мртваљош и Камендин? За то, што онде има велики комад земље, који треба издавати под закуп; на салашу треба да седи човек, који ће мотрити, да не би нико од закупника однео усев са општинске земље, док не плати закупнину, па ма то био и одборник или скупштинар. Тај је салаш направљен одмах у почетку нове управе, јер је заиста потребан, а дописник лаже, да је салаш направљен и тек накнадно само јављено скупштини. Кад дописник зна, да је управа тако некоректно радила, што је није у скупштини позвао на одговор; ако сам није скупштинар, имао је онде својих људи све до јуче, па што није јавно позвао несавесне на одговор, него се сад пренемаже језуитски, како то не бива у општинама, где се пази. Голубе гађасти, у општинама где се пази, не задужује се онако на дохват, а у друштву, где учтивост царствује, не подмеће се другоме ни кривом ни дужном неко недело, које исти није ни могао учинити. Упамти то.

Та дописник би требало да зна, да је ту ствар у погледу салаша од набоја, решила сама скупштина да се подигне, и од куда сад у једанпут да пита и да се проневешњује. Та да, требало је изашиљати славне комисије, као што је некад било, па им платити фијакере (господа се устручавају сести на таљиге), дневнице, искати од инжинира стручно мњење о плану за кућу од набоја и кошару, где ће живети одација. Заборавио је дописник, да радикалске одације не носе рукавице и не живе на пијацама. То би све тако било у оно старо „блаженопочивше“ време, само што би онда била скупља дара него масло.

Дописник вели, да сад имамо добро плаћене чиновнике, па се опет не држе скупштине на време, него два и пет месеци касније. Има дописник у једну руку и право, ма да и ту злонамерно подмеће радикалној управи туђе погрешке, као кукавица јаје.

Ево за што је прва скупштина под радикалном управом одржана касно.

1889. године општинске је рачуне водио садашњи књиговођа „централног кредитног завода“. На крају 1889. године одреди главна скупштина том књиговођи 200 фор. као поклон, што је дотле био бесплатан књиговођа од своје воље, али под условом, да склопи завршне рачуне последње године. Исти г. има чудна појма о завршним рачунима, те није хтео да их склопи из књига, које је сам водио. Нова управа мораде дати другоме да склопи завршне рачуне, но то није одмах било, него се најпре водила читава преписка, јер је г. књиговођа доказивао, да он то није дужан. Преговори су ти дуго вођени, а кад се узме још у обзир и то, да се завршни рачуни нису могли ни склопити друкчије, док се не заведу нове књиге, онда се тек може разумети, за што су исти склопљени тек 16. јуна. Да богме, да се није могла одржати редовна главна скупштина у марту месецу, као што закон прописује, но томе је најмање крива сама управа. Морамо овде додати, да је г. Доса Поповић — бивши бесплатни књиговођа општински — најпосле пристао, да склопи завршне рачуне, али је већ било касно. Ако дописник не верује, нека запита бившег председника г. Станојевића.

А ево за што је и друга скупштина под радикалном управом одржана касно. Ми смо тврдо убеђени, да та налепа од дописника зна све, само злонамерно изврће ствар; но сад ћемо опет да заденемо перјаницу оној разборитој господи, само нам је жао, што морамо да говоримо о једној гадној ствари, која је већ била на јавности, но ко је томе крив? Крив је орган др. Полита, који хоће по што по то да рекне ружну реч о садашњем црквеном одбору; ми смо већ навикли на то.

Дакле на ствар.

Новосадска српска црквена општина имала је парохијалног благајника по имену Косту Продановића.

Знам да ће многи да махну главом и рекну: „Та иди човече, што износиш ту гадну ствар опет на јавност, кад смо већ једанпут чули ко је Коста Продановић и шта је нарадио у парохијалној благајни?“

Оно јесте, али опет није, јер збиља паметан свет у Новоме Саду — бар онај, што води рачуна о општинским стварима — зна ко је Коста Продановић, е, ал шта ћемо, кад не зна славно уредништво Политовог листа.

Елем тај Коста Продановић био је постављен за благајника парохијалног, и добио је декрет на *шест* година, без стечаја, без икаквих докумената уз плату од годишњих 500 фор. а како је он уједно био и неки егзекутор, припадали су му још и неки проценти, наиме: од варошана 5% а од салашана 10% и осим тога још 2%. Тај јединствени декрет издао је др. Илија Вучетић тадањи председник црквене општине.

Па шта је радио Коста Продановић? Радио је све, само не оно, што је требао да ради.

Кад је дошла нова управа, хтела је да доведе у ред и парохијалну благајну, у којој је редовно била суша. Но слачајши Коста Продановић не ће ни да зна за ред и закон, он има декрет, па не да себи близу; не да ти тај ни књиге ни списе, док одбор не употреби силу, позове у помоћ полицију и отме кључеве од благајника, кад тамо, ал нема списа; дај опет полицију у помоћ, те премећи Косту Продановића и код куће му нађу дневнике и друге списе.

Све је то одбор пријавио вишој власти и ова изашље преч. г. проту Ћирића и др. Павловића да извиде ствар.

Да богме да се истрага није могла спровести за један дан, јер је благајник био не овамо и онамо него баш дрзак, а поред тога уништио је дневник из једне године, те је само задао више посла. Истрагом се у опште изнеле на видик врло гадне ствари, докучило се, да је благајник купио себи проценте а не парохијал, а све на основу декрета, који је добио од свог тетковог детета др. Илије Вучетића. Признао је, да је проневерио преко 2000 фор. међу тим не може да се уђе у траг своти од преко 5000 фор. коју је прогутала мисирска помрчина.

Истрага је дуго трајала и да богме да се није могла и скупштина на време одржати.

Међу тим не можемо олако пропустити ову ствар, која до душе још није решена, јер Коста Продановић и сад брани себе на основу декрета, али да би поштовани читаоци боље разумели, како се у оно златно доба руковало парохијалном благајном, навешћемо један пример, па ће се одмах увидети, колико су „они људи били разборити и савесни.“

Благајник на пр. јави црквеном одбору, да људи слабо плаћају парохијал, а одбор га упути, да егзеквира поједине, кад друга не помаже. Луди брат послуша још луђу заповест, изиђе на салаше да егзеквира и направи општини трошка *хиљаду форината* а парохијалној благајни скупи пет стотина. Баш као оно Шијаци, што су упалили кућу да убију мачку.

Но то још није све. Благајник је имао у руци декрет и по том декрету припадало му је 5% у вароши а 10% на салашима у име овржбених трошкова и осим тога још некаква 2%, на што то све и на основу чега, то би нам можда најбоље могао разјаснити дописник, јер он долази чешће у додир са некадањим председником црквене општине др. Вучетићем.

Да је благајник ревносно купио овржбину, не треба ни да казујемо, али је он у тој ревности ишао тако далеко, да је на парохијалну благајну сасвим и заборављао, те кад је неко донео н. пр. 10 фор. да плати парохијал, Продановић је увео 1 ф. 30 н. у парохијалну благајну а 8 ф. 70 н. узео је себи у име овржбених трошкова.

Поштовани читаоци! То се догађало у Новоме Саду не пре 100 година или за време Турака, не, него тако рећи јуче, и дописник „Браников“ мора бити скроз покварен човек, кад таком нереду надева име законитост, а за људе, који су узрок били томе, има образа да каже да су интелигентни и разборити. Ако је то законитост, *нерасписати* стечај, обавити избор а у записник не увести колика је плата дотичноме, шта му је дужност, онда ми не знамо шта је незаконитост. Ако је то ред, да свештеници не добивају никад на време плату, онда не знамо шта је неред. Ако је у томе интелигенција, што су благајникове књиге потписивале комисије одборске са примедбом, да су увек у реду па и сама благајна онда не знамо шта је неразумевање и несавесност. Ако је то разборитост, пустити једнога човека, да отима од необавештеног света, онда не знамо шта је неразборитост. Но заборавили смо, да је г. Продановић теча г. Вучетићу и чисто нам је жао, што смо тако строго узели на око његов „спасоносни“ рад у парохијалној благајни.

А да би показали „необавештеном“ свету, како се данас ради у парохијалној благајни, слободни смо напоменути, да свештници — од како је суспендован К. Продановић — добивају плату уредно, егзекуције још није било, а егзекутор је до сад у име хонорара добио 90 фор. а стара је управа К. Продановићу осим плате и оних процената, давала још и награде на крају сваке године „за ревностан и савестан рад“ око купљења парохијала.

И још једном велимо, да дописник Политовог листа зна за те ствари, и још пита, за што се не држе скупштине на време, кад сад имамо чиновнике! Стара је управа оставила толики неред и недостатак, да ће године проћи, док се не доведе све у ред.

Држимо, да дописник сад зна, за што се и скупштине до сад нису могле одржати на време.

А сад да му вратимо још једну лаж из његовог дописа.

Он вели, да неки тутори нису поднели рачуне своје ни после „тринајст“ месеци. До душе не знамо, који то тутори нису поднели своје рачуне, али дописник би учинио богоудно дело, кад би изнео на јавност те несавесне туторе; само би имали да рекнемо дописнику, да се општински рачуни код новосадске црквене општине завршују по новом календару због општинских кућа, а тутори полажу рачуне своје по нашој години или по старом календару.

А сад ево слике од доходака, што их је добијала црквена општина за време старе и нове управе. Да не би та слика заузела велики простор, узећемо годину 1889. — то је последња година старе управе — и 1891., те је године нова управа примила сву општинску земљу у своје руке и издала је по новом начину под закуп.

Дакле на ствар.

Општинска је земља доносила 1889. године по ланцу 25 ф. 10 н. а 1891. доносила је просечно 32 ф. 60 н. дакле по ланцу је разлика у 7 фор. 50 н. што на 142 ланца исказује вишак од 1065 фор.

Марије Трандафилке земља доносила је 1889. г. по ланцу 24 ф. а 1891. доносила је 30 ф. разлика је дакле 6 фор. што на 52 ланца износи 312 фор.

Миланковић-Петровићкина земља издавана је 1889. год. по 23 фор. 10 новч. по ланду, а 1891. год. просечно по 28 фор. 60 новч., што по ланцу показује разлику од 5 фор. 50 новч., а на 300 ланаца добија више 1650 фор. Укупна разлика од земље износи по нашем рачуну 3027 фор., а то значи, да је новосадска црквена општина толико форината добила више, а не 1 форинту по ланцу, као што је изволео слагати дописник.

Нека и друге гране општинскога дохотка тако напредују, па ево за неколико година да буде одужен сав дуг, а да је збиља тако, ево ћемо да изнесемо, какав је приход од црква био под старом управом, а какав је данас.

1886. год. донеле су цркве 375 фор. 92 новч. 1887. год. 494 фор. 83 новч. 1888. год. 965 фор. 88 новч. 1889. год. 1118 фор. 13 новч. 1890. год. 3067 фор. 59 новч.

Овима цифрама не треба коментара, оне одговарају на сва уста лажљивом дописнику, да ли су радикали неспособни за управу, оне јасно казују свакоме, каква је била стара управа општинска, а каква је нова од 1890. год.

Но да покажемо, да дописник баш хотимице лаже, кад каже, да је општински дуг износио крајем 1887. године 6.825 фор. 07 новч., ево ћемо из исте књиге, из које је и дописник своје масне лажи црпео, изнети цифре, које друкчије говоре.

Дуг општине новосадске износио је крајем 1887. године (види страну 6—7 из прегледа рачуна те године): срп. нар. фондовима 10.000 фор. камате на то 350 фор., заклади иконостаса саборне цркве 3455 фор. 05 новч. заклади Симе а Кат. Ђорђевић 568 фор. 43 новч., заклади Јована и Марије Трандафил 547 фор. 65 новч., заклади Симе и Кате Ђорђевић 2100 фор., заклади Атанасија Гереског 309 фор. 27 новч., заклади Марије Трандафил 1478 фр 28 новч., заклади више женске школе 35 фор.

Изволте, дописниче, срачунати те бројеве, па ћете се уверити, да је свота много већа — бар трипут — него што сте ви нашли, а држимо, да у оној књижици нема штампарских погрешака. У тој су години били на управи баш ваши опробани родољуби, па изволте њих замолити, да вам одговоре, ко их је овластио, да задуже општину; која им је виша власт одобрила то?

Као што се види, општина је дуговала разним фундацијама, па је рачуновођама тешко падало склапати завршне рачуне, те су радикали томе доскочили, као што смо већ напред споменули.

Но кад се узму у обзир они напред споменути колосални рачуни, и да је општина купила кућу једну, која вреди до 6000 фор, и да је одиста депоновала новац за зидање јовановске школе, онда можемо с поносом рећи, да су радикали заиста оправдали поверење, које им је поклонио народ, а „Браникова“ ларма види се, да је дечурлијски посао и ако његов госа др. Полит нема ништа паметније да пише у свом листу, боље нека иде на „салаш“ па нека чува гуске, а новосадску општину нека остави на миру, то није тако благодаран и „рентабл“ посао.

Хотимице нисмо хтели да износимо из рачунских извештаја од више година наводе, јер би се морала изнети иста слика, као и из 1887. године; ми смо онако негледуш узели један од оних извештаја, које баш наводи дописник.

Но хајдмо даље.

Чуди се дописник, да су радикали обишли уобичајени ред или боље рећи неред, — што се задржао из оних старих времена, — те не ће да држе избор трећине скупштинске у половини године, као што је пре бивало, него у јануару месецу, кад закон наређује.

Чудан је тај „Браник“! Неправо му, што су радикали туђом кривицом касније одржали скупштине, неправо му, што по закону — дакле раније — хоће да изберу скупштинску трећину. Прави сметењак! Изгледа баш као оно болесно дете, што ни само не зна шта би јело, и најпосле би јело и сочива, јер у кући нема.

Но хајде да рекнемо још коју на тај глупави приговор.

Они, који су градили рескрипт, сигурно су знали, да грађанска година почиње јануара месеца, па су с тога и удесили, да се тај избор обави на почетку године, кад је и свет доспешнији, па може на избор да дође и „фукара“.

На онај приговор, да ће настава изгубити читав један дан, не осећамо да смо позвани да одговоримо, али се надамо, да ће г.г. учитељи гледати, да накнаде, што је изгубљено.

Најпосле се омакла дописнику једна тугованка, грдна рана непреболна. Да је мало искренији и човек иначе од петље, требао је само оно рећи, па би разумели цео допис; није ни требао лагати и пренемагати се.

Дописник држи, да црквени одбор за то наређује избор у јануару месецу, што му је „несносно и оно мало контроле, што је имао у оним интелигентним и разборитим људима,“ па сад хоће, да се отресе и тога зла. Слободни смо додати: камо среће, да је и пре! „Па ће - вели - у марту месецу да изнесе неуком и необавештеном свету светла дела своја и својих великана.“

Ту лежи зец.

А каква то светла дела има садашња управа да изнесе пред неуки и необавештени свет? Хоће ли садашњи црквени одбор изнети на јавност, како дуг општински износи крајем год. 1891. толико и толико мање, него што је у ствари? Не ће, не сме; та то му не би ни вајдило, јер дуг је ту, и није питање за што је узајмљен, чак не ћемо да питамо толико, ни ко га је узајмио, али ћемо се у марту месецу посаветовати о томе, како да се тај дуг одужи, само што том приликом не ћемо случајно искати савета од власника и уредника „Браниковог.“ Да богме да ће се у скупштини црквеној морати повести једном реч и о томе, како то, да новосадска црквена општина има толики иметак и опет толики дуг. Ваљда није отишла сва тековина општинска у скамије и у прозоре?

Нова управа мора — хтела не хтела — изнети пред скупштину сва зла, што их је починила стара, мора изнети баш и пред саму вишу власт, шта је наследила од старе управе, која је у своје време радила што је хтела, не питајући за то ни своју скупштину ни вишу власт.

Но хајде да видимо дописникову тугованку и с леђа.

Дописник зна, да у Новоме Саду има преко 700 бирача, па за што се није обуо и отишао међу те бираче, па им изнео сва светла дела својих „интелигентних и разборитих људи“? Што није однео међу те бираче штампане рачуне, па из њих прочитао, као што је по богу нама очитао? Што не изнесе оне силне подвиге његове и његових патрона? Бирачи би сигурно послушали, — а били би глупи, кад не би потрчали за тако промућурном главицом — па би изабрали у општину саме „Браниковце“ и онда би се повратило старо царство реда и законитости; општина наша не би више дуговала једној фундацији 12.000 ф. него би и даље узајмила из свију редом, правила би скамије и цљуваонице ит.д.

Но да запитамо дописника нешто из оних старих времена. Кад су ти „интелигентни људи“ уложили свој труд око бољитка општинског? Јесу ли онда, кад је председник општинеки др. Илија Вучетић на општински трошак награђивао своје сроднике, те онога наместио за егзекутора, ономе дао убоги дом и пензију? Јесу ли онда показали своје родољубље, кад су на нову школу метнули старе прозоре и врата? Јесу ли онда показали своју разборитост, кад су иконостас саборне цркве задужили, да направе ограду око цркве?

Морали би опет казати све оно, што смо већ једном рекли, али морамо само приметити, да су ти интелигентни људи били увек на окупу и сложни онда, кад је требало протурити кога од њихових људи. Што јесте, јесте. Но кад се почела излачити асура испод њихових ногу, разиђоше се; не хтедоше да долазе у седнице одборске и сам главом др. Полит дочекао је, да га као немарног члана избаце из одбора. А за што нису хтели, да бар контроле ради седе у одбору и помогну, да се наша заједничка имаовина сачува и умножи? То је оно што ми не знамо; но биће сигурно да су за то изишли из одбора, што им се боље допада, да од времена на време пусте каквог пулина, да олаје црквену општину у „Бранику“. Одбор је црквени позвао писмено те људе да долазе у седнице, но они су одбили тај позив; сами су се избацили на улицу, а сад приповедају, како радикали хоће да их избаце из општине. Дао Бог прошла су она златна времена, данас се више не да свет заваравати златним штакетама и дрвеним споменицима још дрвеније славе. Све је то прохујало и много ће воде Дунавом протећи, многи ће сомови пропливати поред Новог Сада, док ви опет дођете у „дјејствителност“ вољом народа.

Као што рекосмо, могли сте отклонити опасност, која вам прети, што нисте дошли на избор са целом редакцијом славног светског листа „Браника“ (осим уредника, јер он је задоравио да плати парохијал), па да сте изабрали саме „интелигентне и разборите људе“, који су толике силне године провели у борби за народ и његова права, да су с пуним правом заслужили доживотну мировину. Пензионирци су чудни људи. Они ти увек причају о добивеним биткама, које су други задобили, јер не би иначе ни дошли у мировину по потреби службе; причају ти они о славним успесима, за које су други жуљили дланове. Но нека их, нека се теше бар прошлошћу, будућност је у другим рукама; за њу се не брините, јер и она се канда не брине за вас, а свет не ће пропасти ни после вас, баш сам Нови Сад преметнуо је преко главе и друга чуда, па је остао читав, тако ће и сад.

А да је ово истина, што рекосмо на крају, показали су Новосађани пре неки дан, кад нису хтеки да узму у обзир бенетања оног „Браниковог“ пулина, него су једногласно дали у руке општину оним људма, који ће хтети а и умети сачувати вековну тековину Срба Новосађана, вама пак „интелигентна и разборита господо“ оставили су да се одмарате на лаворикама, које су вам други набрали.

А сад у здрављу да се видимо, па ако бог и срећа даде, те се опет сусретнемо, онда ћемо вам нечим другим запушити уста; изволте.

Молимо славно уредништво, да овај „канон“ бившој управи новосадске црквене општине изволи штампати у засебном додатку о нашем трошку; ако може бити, нека се ово штампа у који петак, да би што више нашег света увидело, да је у новосадској српској црквеној општини заиста све онако, како не пише „Браник.“

2×2=4.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду!